

Nr. 14 • 1938

OLITSEILEHT

PA-MU mitterasvatav juuksefiksatiiv.

Kui tarvitate Pa-MU juuksefiksatiivi, ei ole Teil rasvast voodipesu ega määrdinud peakatte-voodreid.

Sealjuures kinnitab Pa-Mu juuksefiksatiiv Teie juuksed sama hästi kui pomat, jätmata rasvast läiget.

A-S. EPHAG'i labor. Tallinn.

Eesti Kindlustus-Aktsiaselts „HANSA“

Asutatud 1920. a.

TOIMETAB:

tule-, murdvarguse-, klaasi-, transport-,
väärtsaadetiste ja kasko-kindlustusi.

JUHATUS: Tallinnas, Pärnu mnt. 11.

Kõnetraat 445-11.

Tallinna peagentuur: Krediit Pank, Tallinnas, Suur Karja 20.

Agendid teistes linnades.

Meie toidud

on

kvaliteet-
toidud,

seepärast lõunata
tate meelsasti
Tallinnas viibi-
des

N.M.K.Ü. Einelauas

Tallinn, Lai t. 1

Telef. 437-13.

Lõunad kella 1-6

Nõudke
head aro-
maatilist
teed

A. Ustinovitsch, Tallinn,

Sakala tän. 18, tel. 468-00

Restoran-kohvik

„MARCELLE“

Iga päev muusika. Kabaree.

Politseileht

ILMUB 2 KORDA KUUS

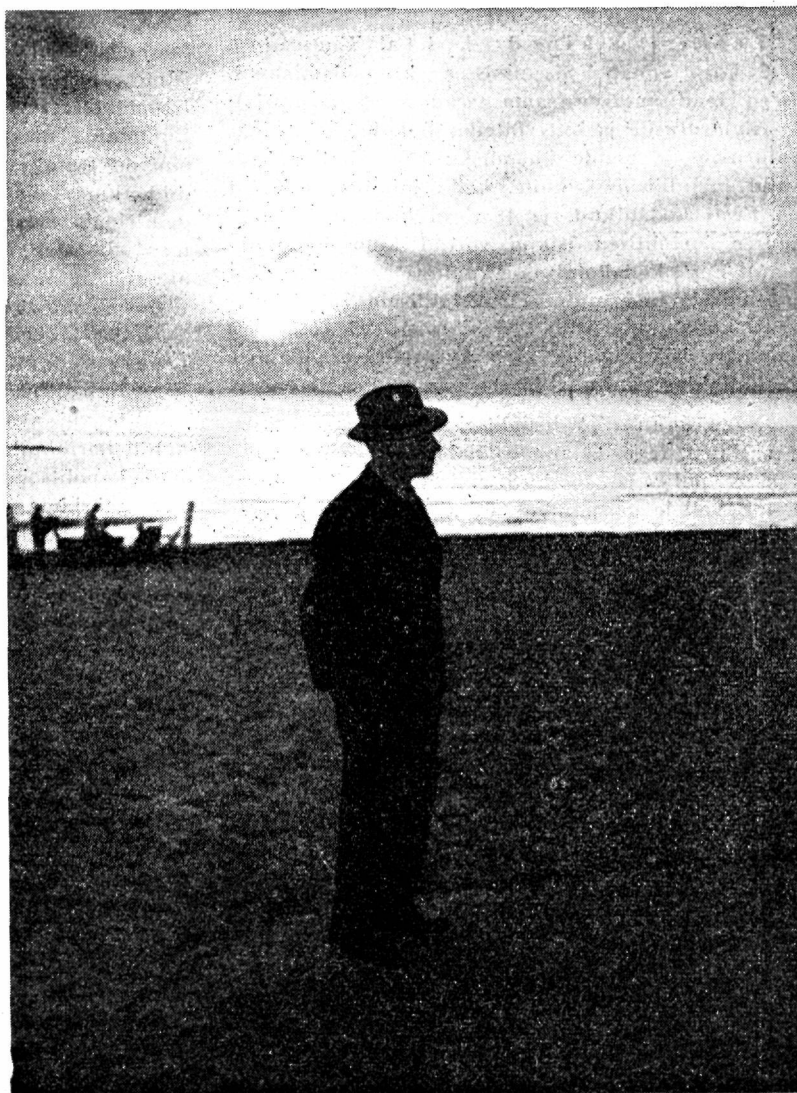
Nr. 14 (517)

TALLINNAS, 4. AUGUSTIL 1938

XVII aastakäik

KÄESOLEVAS NUMBRIS LEIATE: Kinosealuse rakendamisest — O. Angelus. — „Dagi II“ võidukäik. — Võitlus uimastusmärkidega äritsemise vastu. — Süüteopaik ja selle lähem ümbuskond jälitamisevahendina — E. Hansar. — Gaasiohtu suurendavaid või vähendavaid tegureid — E. Umbliä. — Tähelepanekuid Soome politseist. — Matkamuljeid merelt, suursadamaist ja Läänest — E. H. Truuvere — jm.

KAANEPIILDIL: Võidukas politseijaht „Dagi II“.

Päikeseloojang
Narva-Jõesuus

Kinoseaduse rakendamisesest

Uus Kinoseadus (RT 1938, 39, 356), mis anti Riigihoidja dekreedina 11. aprillil s. a. ja jõustus 20. aprillil s. a. (välja arvatud 3. peatükk, mis käib lõbustusmaksu kohta ja hakkas kehtima 1. maist s. a.), läheb nii mõneski osas lahku endisest Kinoseadusest ja enamik neist lahkuminevaist eeskirjust on seotud ka poliitsei kui seaduse täitmise üle valvava organi tegevusega.

Olgu sissejuhatuseks tähendatud, et Kinomäärust (RT 1935, 39, 379; 1936, 58, 507 ja 1937, 11, 95) ühenduses uue Kinoseaduse jõustumisega ei ole muudetud ja et see kehtib praegu endisel kujul kuni osalise või täielise muutmiseni.

Kinoseadus sisaldab eeskirju: 1) kinode ja 2) filmide kohta

Eeskirjad kinode kohta. Kinoseaduse § 6 järgi annab Siseminister kinopidamisload. Need load antakse sama seaduse § 5 põhjal: 1) riigiasutustele ja -ettevõtetele; 2) kohalikele omavalitsustele ja nende ühendeile; 3) Eestis asuvaile juriidilistele isikuile, kelle juhatuse liikmed on Eesti kodanikud, ja 4) Eesti kodanikele. Seejuures juriidilised isikud võivad kinosid pidada ainult Eesti kodakondsusse kuuluva vastutava isiku juhtimisel. Loa andmisel juriidilisele isikule või Eesti kodanikule peab kodaniku isik või vastutava juhataja isik tagama kino korrapärase pidamise ja küllaldase kultuurilise taseme (§ 6).

Nagu mitmed välispolitsei komissarid juba praktikast teavad, annab ülal viimasena toodud eeskiri politseile tööd. Siseministeeriumi Üldosakond, kellele on pandud muide ülesanded kinode ja filmide alalt, kogub enne ettekandmist Siseministrile andmeid isikute kohta, kes soovivad pida kinosid, resp. astuda juriidiliste isikute teenistusse kinode vastutavate juhatajatena. Need andmed kogutakse, resp. täiendatakse välispolitsei abil. Need ajad on möödunud või vähemalt kiiresti kadumas, kus kinodele vaadati kui laadalõbustuskohtadele, mille pidajaiks võis olla igaüks. Kino muudab iga aastaga oma ilmet ja juba praegu on sellest kujunenud tähtis kultuuriline tegur, eriti tähtis seetõttu, et kino küllastajate arv on suur, et järelikult selle mõju massidele on suur. Seepärast tahab seaduseandja kinopidajana näha haritud ja korralikkude elukommetega isikut. See nõue paneb politseile ülesandeks igal üksikul juhtumil kaalutleda, kas soovi avaldanud isik tõesti ka kõlbab kinopidajaks eeltähendatud mõttes. Kas isik ka äriliselt selleks kõlbab, s. o. kas ta oskab majanduslikult oma asju hästi ajada, pole enam politsei asi.

Kinoseaduse § 9 järgi kinopidaja surma korral kinopidamise õiguse pärija, kui ta ei ole Eesti kodanik või kui tema isik ei taga kino korrapärasust pidamist ja küllaldast kultuurilist taset, võib kino edasi pidada ainult Kinoseaduses (§ 5 p. 4 ja § 6 teises lõikes) ettenähtud nõudeile vastava isiku vastutaval juhtimisel. Sama eeskiri kehtib ka juhtumil, kui kinopidaja on kaotanud Eesti kodakondsuse. Siseministeerium loomulikult ei tea alati, kas keegi kinopidajaist on kaotanud Eesti kodakondsuse, kas keegi neist on surnud ja kes on kinopidamise õiguse pärija, mistõttu kohalik politsei peab tegema ettekandeid, kui kinopidaja isik mõnel ülaltoodud põhjusel enam ei vasta Kinoseaduse nõudeile.

Kinod on alalised ja ajutised (Kinoseaduse § 2), kusjuures alaliseks loetakse kino, kus linastatakse filme rohkem kui kord nädalas, ja ajutiseks — kus linastatakse filme kord nädalas või harvem. See liigitamine on tingitud ehitustehnilisist nõudeist, mis on teatavasti väiksemad ajutiste kinode ruumide kui alaliste kinode ruumide suhtes. Kinopidamisloale märgitakse, kui sageli nädalas maksimaalselt lubatakse linastada filme, ja politsei ülesandeks on selle järele valvata, et ajutistes kinodes ei näidatakse filme rohkem kui kord nädalas.

Nagu tähendatud, etendab kinoruumi küsimus peaosas vastava kino arvamisel ajutiste või alaliste hulka. Kuna Siseministeeriumil provintsis asuvate või avada kavatsetavate kinode ruumide kohta harilikult puuduvad andmed, kogub ta neid jällegi politsei või vastava omavalitsuse kaudu. Peab märkima, et mõnel üksikul juhtumil on politsei ja vastava omavalitsuse andmed lahku läinud. Minu teada on aga neil korral politsei andmed osutunud õigeiks, mis näitab, et politsei kõnesolevat ülesannet võtab täie tõsiduse ja teadmiseiga. et kino ruumide ühes aparaadiruumide, väljapääsuste jne. korralikkusest oleneb õnnetusjuhtumi korral paljude kodanike elu ja tervis.

Kinoseaduse § 3 põhjal on Siseministril õigus kinosid liigitada: 1) esietenduskinodeks, kus sisseveetavaid kui ka Eestis valmistatud filme linastatakse peamiselt esmakordselt; 2) harilikeks kinodeks, kus linastatakse esietenduskinodes näidatud filme, ja 3) noorte kinodeks, kus ettekanded määratud kooliealistele lastele. Siseminister on seda õigust tarvitanud otsuse tegemisega 9. juunist s. a. (Siseministri otsus 9. juunist s. a. kinode liigitamiseks, RT 1938, 56, 534). Selle otsuse järgi on esietenduskinosid viis, mis kõik asuvad Tallinnas („Ars“, „Bi-Ba-Bo“, „Gloria-Palace“, „Helios“, „Modern“). Alates 25. juulist s. a. varustatakse kõik

Juulikuus andis Tallinna Politseiametnike Kogu orkester kontserdi Narva-Jõesuus. Pildil näeme: 1) orkester esinemas Narva-Jõesuu kõlakojas ja 2) orkestri liikmeid Narva-Jõesuu plaažil

filmi linastamisload märkusega, missuguses esietenduskinos vastav film esmakordselt linastatakse. Kui film linastatakse mõnes teises kinos ja politseil tekib kahtlus, kas film on tõesti esmakordselt juba linastatud mõnes esietenduskinos, tuleks vastaval politseiametnikul paluda sellekohaseid andmeid Siseministeeriumilt. Tulevikus korraldatakse asi arvatavasti nii, et linastamisloale tehakse filmiinspektorilt märkus pärast linastamist mõnes esietenduskinos, mis muudab politsei kontrolli kõnesolevas osas lihtsaks. Olgu mööda minnes tähendatud, et eelkirjeldatud kord pandi kehtima liig suure filmide arvu sissetoomise piiramiseks välismailt, sest on selge, mida suurem on kinode arv, kus esmakordselt linastatakse filme, seda suurem on üldse välismailt sisseveetavate filmide arv.

Kinoseaduse § 8 järgi kinopidaja võib kino üle viia teisesse ruumesse ainult Siseministri loal, mis sugune luba märgitakse kinopidamisloale või antakse uue kinopidamisloa näol.

Kinoseaduse § 10 põhjal võib Siseminister kinopidamisloa tagasi võtta: 1) kui kinopidaja või vastutav juhataja on korduvalt rikkunud kino kohta kehtivaid seadusi või määrusi; 2) kui loaomanik loas määratud tähtajaks ei avanud kino ja kui selle avamine viibis loaomanikust olenevaid põhjusil; 3) kui kinos on ettekanded katkestatud ja katkestamine on kestnud mõjuva põhjuseta üle kahe kuu; 4) kui kinoruumid on muutunud ohtlikeks julgeolekule või kahjulikeks tervishoiule ja kui kinopidaja määratud tähtajaks ei teostanud neis ruumes tarvilikke muudatusi või parandusi; 5) kui kinopidaja isik või juriidilise isiku põhikiri või vastutava juhataja isik ei taga enam kino korrapäraselt pidamist ja küllaldast kultuurilist taset ja 6) kui kino ei pea isik, kelle nimele luba on antud. Nagu see loetelu näitab, põhjeneb kinopidamisloa äravõtmine politsei ettekandel, välja arvatud mõned üksikud juhtumid, mis Siseminis-

teeriumile on teatavaks saanud mõnel teisel teel, ja p. 5 ettenähtud juriidilise isiku põhikirja juhtum, mida Siseministeerium saab ise kontrollida ja arvestada. Et Siseministeerium oleks alati teadlik, kuidas on lugu kinopidajatega ja -ruumidega, tuleks politseil alati esineda ettekannetega, kui on tegemist eeltähendatud juhtumitega. Paistab, et politsei neid ka üldiselt teeb, eriti p. 1 all loendatud korral, milleks omal ajal saadeti politseiametnikele ringkiri Politseitalituse poolt. Seejuures näib, et p. 3 all toodud juhtumid kipuvad politseil mõnikord silmapaari vahele jääma, mis on halb seetõttu, et kino pikemat aega või isegi jäävalt sulgenud kinoomanik pidurdab uue kino avamist, kuna kinode arv omavalitsuste administratiivpiires on teadupärast kindlaks määratud (Kinoseaduse § 4 ja Kinode arvu ülemmäära määrus, RT 1938, 56, 535) ja üldiselt vastab neis piires tegelikult teotsevate või teotsemise loa saanud kinode arvule.

Kinode kohta käivate eeskirjade osas lõppeks veel üks märkus. Kinoseaduse II osa järgi kuni Kinoseaduse jõustumiseni avatud ja avada lubatud kinod ei vaja edasiteotsemiseks uut pidamisluba, kuid neile kohaldatakse Kinoseaduse vastavaid eeskirju. Seetõttu kinod, millede pidamiseks oli luba välja antud või mis teotsesid enne 20. aprilli s. a., võivad edasi teotseda, kui omanikelt pole luba ära võetud Kinoseaduse § 10 põhjal. See aga tähendab seda, et näiteks kinod, millede pidamiseks oli luba, mis aga mõnel põhjusel ei teotsenud pikemat aega, võivad alati uuesti hakata korraldama ettekandeid. Mõned politseiametnikud on küsimusest nii aru saanud, nagu ei tohiks seesugused kinod edasi töötada. See pole õige. Seni kui Siseminister pole niisuguste kinode pidajailt kinopidamisluba tagasi võtnud, võivad kinod töötada. Kui aga kinod on pikemaks ajaks oma tegevuse katkestanud ja nende pidajailt pole luba ära võetud, siis on see tingitud sellest, et Siseministee-

riiumile pole tehtud ettekannet vastava politsei-ametniku poolt kino tegevuse seismajäämise kohta üle kahe kuu.

Eeskirjad filmide kohta. Filmide tsensuuri teostab Kinoseaduse § 14 põhjal Siseministeerium filmiinspektori kaudu, nii et politsei-ametnikel ei tule tegelda otseselt filmide tsenseerimisega. Olgu tähendatud, et mitmes suurriigis, kus sarnane filmistsensuuri tseentraliseerimine, nagu meil, on raskesti teostatav, on filmide tsenseerijaks kohalik politsei juht, missuguse korraga aga käib kaasas see pahe, et tsensuur pole ühtlane üle riigi, sest vaatamata kõigile eeskirjadele ja instruksioonidele on filmide hindamisel palju läbivaataja isiklikust maitsest ja arusaamisest. Kuigi meie politseil ei lasu otsene filmide tsenseerimise ülesanne, tuleb tal siiski tegelda filmide kontrolliga: tal tuleb selle järele valvata, et filmiinspektori otsused filmide ja nende reklaami kohta leiaksid teostamist ja et täidetakse Kinoseaduses filmide kohta ettenähtud eeskirjad.

Kinoseaduse § 16 põhjal võib filme linastada ja linastamiseks avalikule müügile lasta ainult filmiinspektorilt saadud linastamisloaga, kusjuures see eeskiri ei kehti puhtteaduslike ja -kunstiliste filmide kohta, mis on määratud linastamiseks ülikoolis, koolis, teaduslikes või hariduslikes asutustes ja organisatsioonides. Selles linastamisloas tähendatakse: 1) kellele luba on antud; 2) filmi eestikeelne nimetus; 3) filmi nimetus algkeeles; 4) filmi päritoluma nimetus; 5) filmi tootja-ettevõtte nimetus ja asukoht; 6) filmi pikkus meetrites; 7) vastavad tingimused, kui film linastamiseks on lubatud tingimustega (Kinomääruse § 11, RT 1935, 39, 379). Kui film on valmistatud Eestis ja tuleb linastamisele, tähendatakse linastamisloas: 1) kellele linastamisluba on antud; 2) filmi nimetus; 3) filmi päritoluma nimetus (see oli vajalik seetõttu, et linastamisluba oli endise korra järgi, mille alusel kehtiv Kinomäärus on antud, välja- ja sisseveoloaks); 4) filmi tootja-ettevõtte nimetus ja asukoht; 5) filmi pikkus meetrites; 6) vastavad tingimused, kui linastamisluba on antud tingimisi; 7) et linastamisluba on ühtlasi filmi välja- ja sisseveoloaks (Kinomääruse § 17).

Kui kinos viibival järelevalvet teostaval politsei-ametnikul tekib kahtlus, kas filmi linastamiseks on antud luba, tuleb tal nõutada loa ettenäitamist: Kinomääruse § 19 järgi peab linastamisluba hoidama filmi linastamiskohal. Sarnane kahtlus võib tekkida, kui film on vastuolus seaduste või määrustega, või kui see võib mõjuda ohtlikult avalikule rahule või julgeolekule, kõlblust mahakiskuvalt, usulisi, kunstilisi või rahvustundeid haavavalt, Eesti Vabariigi või ta organite või asutuste väarikust või välissuhteid riivavalt, või kui ta käib vastu maa headele kommetele (Kinoseaduse § 20).

On muidugi vaevast usutav, et kinopidaja hakkab filmi linastama, mis pole filmiinspektorilt

tsenseeritud, pealegi ei saa filmi sisse vedada — arusaadavalt legaalsel teel — ilma filmiinspektori loata: tolliametkond ei anna filmi tollilt välja. Kuid eeltähendatud politsei järelevalve on siiski tähtis ja nimelt nende filmide kohta, mis on lubatud linastamisele tingimisi.

Nende võimalike tingimuste seas seisavad esikohal väljalõiked. Kinoseaduse § 21 põhjal nimelt võidakse lubada linastamisele filme, mille üksikud osad või kujutused on vastuolus Kinoseaduse § 20 ettenähtud eeskirjadega, kui neist need osad või kujutused filmiinspektori nõude kohaselt välja lõigatakse. Filmiinspektor teeb säärasel korral vastava märkuse linastamisloale.

On ette tulnud juhtumeid, et kinopidajad pole filmist kõrvaldanud osi, millede väljalõikamist nõudis filmiinspektor, või on neid kõrvaldanud vaid osaliselt. Kui järelevalvet teostaval politsei-ametnikul tekib kahtlus, kas üks või teine filmi osa on lubatud linastamisele, tuleb tal jällegi nõutada filmi linastamisluba, sellel leiduvast kirjeldusest väljalõikamisele kuuluva filmiosa kohta peaks piisama selgusele jõudmiseks, missuguseid filmiosi on nimelt keelatud kinos näidata. Need kirjeldused koostatakse võimalikult täpselt ja nii, et kontrolliv ametnik võib alati aru saada, mida filmiinspektor on filmis kärpinud.

Eeltähendatud politsei kontrolli teostamine on tähtis, ainult politsei abil on võimalik kätte saada seda, et filmiinspektori korraldused ei jää *paberile, vaid ka tegelikult täidetakse*. Üeldu oma erilise tähtsuse provintsi suhtes. Tallinnas võib filmiinspektor ise, Filmikomisjoni liikmed ja vastavad Siseministeeriumi ametnikud alati kontrollida, kas ja kuidas täidetakse filmiinspektori otsused, provintsis pole see võimalik. Kuid sellega ei ole kaugeltki veel õeldud, nagu oleks kõnesolev politsei kontroll Tallinnas üleaarne, see pole üleaarne kuskil ja Tallinnas eriti seetõttu mitte, et siin asub üldse palju kinosid ja kõik esietenduskinod.

Teisist tingimustest filmide linastamisel võiks mainida kui politseile filmiinspektori otsuste täitmise kontrollimisel tähtsamaid: 1) keeldu filmi näidata alla 18-aastaseile alaealisile (Kinoseaduse § 23) ja 2) keeldu filmi linastada riigi üksikuis osis, näiteks Petserimaal, kus vene praegust või endist elu-olu kujutavad filmid (nii Nõukogude Venes kui ka mujal välismaal valmistatud) võivad avaldada soovimatut mõju, rahvast üles kihutada Nõukogude Vene või mõne teise välisriigi vastu jne.

Kui kinopidaja vaatamata politsei protokollile ei kõrvalda linastamiselt näitamiseks keelatud filmiosi või ei täida teisi filmiinspektori linastamiseks antud tingimusi, tuleb vastaval politsei-ametnikul sellest viivitamata ette kanda Siseministeeriumile, säärasel korral võib Siseminister Kinoseaduse § 31 põhjal filmiinspektorilt antud linas-

tamisloa tühistada. Siseministri selline otsus on muide lõplik ja selle vastu ei ole edasikaebust.

Eelpool tähendasin, et Kinoseaduse § 16 teise lõike põhjal ei kuulu tsenseerimisele filmiinspektori poolt säärased puhtteaduslikud ja -kunstilised filmid, mis on määratud linastamiseks ülikooles, kooles, teaduslikes või hariduslikes asutuses ja organisatsioones. Küsimuse, kas vastav film kuulub selle eeskirja alla käivate puhtteaduslike, resp. puhtkunstiliste filmide hulka, otsustab jällegi filmiinspektor, kelle sellekohase kirja peale film tolist ostjale või üürijale välja antakse. Politseil tuleb siin vaid valvata, et niisugune film ei tuleks linastamisloata linastamisele väljaspool ülikoole, koole, teaduslikke või hariduslikke organisatsioone, esijoones muidugi kinodes.

Kinoseaduse § 18 järgi filmi linastamisluba kehtib 2 aastat ja sama seaduse III osa järgi kuni Kinoseaduse jõustumiseni filmiinspektori poolt antud filmide sisse- ja väljaveolad (endine linastamisloa nimetus) kehtivad edasi, kuid neile kohaldatakse Kinoseaduse vastavaid eeskirju. See tähendab muide, et enne Kinoseaduse jõustumist väljaantud linastamisload (filmide sisse- ja väljaveolad) kehtivad kaks aastat, arvates loa andmise päevast. Nii et kui näiteks luba anti 1. augustil 1936, kaotab see oma maksvuse 1. augustil s. a. See eeskiri maksab ka juhtumil, kui film, nagu see on meil tavaliseks nähteks, on vahepeal käinud välismaal (harilikult Lätis või Leedus). Kui linastamisluba on aegunud, võidakse film linastada vaid *uue linastamisloa saamisel, mis on seotud muide filmitsensuuri maksu* (RT 1938, 58, 555) tasumisega.

Kuidas praegu on lugu provintsis aegunud linastamislubadega, ma seda täpselt ei tea, arvan aga, et siin ja seal võivad veel esineda filmid, millele linastamisloa Kinoseaduse § 18 põhjal enam ei kehti. Ka siin tuleks politseil kahtluse korral asja kontrollida, jällegi linastamisloa põhjal, millele on märgitud loa väljaandmise aeg. Kui kinopidaja vaatamata politsei protokollile ei kõrvalda aegunud linastamislooga näidatavat filmi linastamiselt, tuleb sellest samuti viivitamatult ette kanda Siseministeriumile. Pealinnas võib vaevalt oodata sääraste vanade filmide demonstreerimist, kuna publik ei lähe neid vaatama, kui nende linastamine siiski Tallinnas toimub, siis ainult suvekuudel, kus kinod täidavad oma eeskava vähese küllastajate arvu tõttu meeeldi juba kord või isegi rohkem näidatud filmidega.

Keelemääruse § 5 (RT 1935, 21, 195) järgi avalikult ettekantavate filmide tekstiline osa ekraanil peab olema eestikeelne. Erandi moodustab Petseri linn, kus on lubatud avalikult ettekantavate filmide eestikeelsele tekstile lisandada samasisuline tekst vene keeles, kuid mitte suurema kirjaga, kui see on eestikeelsele tekstil. See eestikeelse teksti üldnõue ei ole maksev filmi sissejuhatava teksti

kohta, kus kunstipärase seadeldises tuuakse andmeid näitlejate, lavastajate ja teiste tegelaste kohta, missugune osa võib esineda filmi algkeeles, kuid selle tekstilise osa eel peab käima sama tekst eesti keeles. Just viimase eeskirja vastu on eksitud. Eestikeelne tekst filmi sissejuhatavas osas (nn. Vorspann'is) on toodud lühendatud kujul või isegi sootuks ära jäetud, nii et eestikeelne tekst on piirdunud vaid filmi eestikeelse nimetusega. Sarnaseid kõrvalekaldumisi Keelemääruse eeskirjadest teostatakse kulude kokkuhoiu saavutamiseks, sest eestikeelse osa valmistamine maksab raha, kuigi mitte palju. Ka siin peab politsei valvel olema, et kaoksid niisugused nähted, mis aset leiavad esietenduskinodes, s. o. Tallinna suuremates kinodes.

Kinomääruse § 19¹ (RT 1937, 11, 95) põhjal võib üle 1500 meetri pikkusi filme kino eeskavasse võtta korraga ainult ühe, kusjuures filmi pikkuseks loetakse pikkus, mis on märgitud filmi linastamisloal. See on eeskiri, millest mõnede väiksemate kinode pidajad kuidagi katsuvad mööda hiihida. Meil oli kinopidajate omavahelise võistluse tagajärjel möödunud ajal kombeks saanud näidata kinodes — omal ajal isegi mõnes esietenduskinos — kaht mängufilmi, mis tõi kaasa asjatuid lisakulusid vastavaile kinopidajatele ja venitas eeskava pikaks. Sellest endisest korrast ei taheta harjumuste ja eelarvamuste tõttu siin ja seal loobuda ja katsutakse kuidagi jääda endise, nn. kahe mängufilmi süsteemi juurde, s. o. näidata ühel seansil kaht mängufilmi. Politseiametnikel, kellel tekib kahe mängufilmi linastamisel kahtlus, kas need või üks neist on 1500 meetrit või alla selle pikk, tuleb asja kontrollida jällegi linastamisloa abil, millele on muide märgitud filmi pikkus. Olgu tähendatud, et tavalise filmi näitamise kiiruse juures kestab 1500 meetri pikkuse filmi näitamine ümarguselt 55 minutit (27,4 meetri näitamiseks kulub 1 minut). Kinopidajad ei tohi seejuures ise filmi lühendada, et kätte saada Kinomääruses ettenähtud 1500-meetrilist pikkust, seda keelab Kinoseaduse § 17, mille järgi filmi võib linastada ainult filmiinspektori poolt lubatud kujul, osasid lisandamata või maha võtmata.

Kinoseaduse § 19 põhjal võib pühadel ja puhkepäevadel, mil lubatud ainult tõsise sisuga avalikud ettekanded, linastada ainult neid filme, mis filmiinspektor on päevakohaseiks tunnustanud. Sellekohane märkus tehakse linastamisloal. Teatavasti kuulub kehtiva Pühade ja puhkepäevade seaduse (RT 1937, 24, 202) § 4 põhjal sarnaste pühade hulka praegu vaid suur neljapäev.

Kinoseaduse § 22 järgi filme, mille linastamiseks ei anta luba sama seaduse § 20 ettenähtud põhjusil (film on vastuolus seaduste või määrustega, võib mõjuda ohtlikult avalikule rahule või julgeolekule jne.), võidakse Siseministri loal näidata kinniseil ettekandeil. Tegelikus elus on tulnud seda paragrahvi rakendada vaid üldiseks linasta-

miseks keelatud, välisriikide saatkondade poolt sissetoodud filmide näitamiseks piiratud vaatajakonna arvule. Need on olnud eranditult kõik filmid, millede linastamine keelati sisepoliitilisel põhjusil. Kuna linastamine kinnisel ettekandeil on sündinud seni ainult välisriikide saatkondade palvel, on need linastamised toimunud siiani ainult Tallinnas. Kuna pealinnas on aset leidnud arusaamatusi kõnesoleva paragrahvi tõlgendamisel, olgu alla kriipsutatud, et säärase kinniste ettekannete korraldamiseks on vaja Siseministri luba, mis muidugi võib olla suuline või kirjalik. Politseil tuleb Siseministri loa olemasolul valvata säärasel korral selle järele, et täidetakse Siseministrilt ülesseatud tingimused kinnise ettekande korraldamiseks. Need tingimused käivad peamiselt muidugi isikute kohta, keda võib lubada kinnisest ettekandest osa võtta. Nende sekka võivad näiteks kuuluda vastava välisriigi saatkonna ametnikud, mõne meie ametiasutuse esindajad, vastava riigi kodanikud, kes on varustatud sellekohase kutsega jne. Edasi peab politsei selle järele valvama, et linastatakse ainult neid filme, millede näitamiseks kinnisel ettekandeil on Siseministri luba.

Filmi reklaamimist käsitleb Kinoseaduse § 24, mille põhjal võib filmi linastada ainult linastamisloas tähendatud nimetusega. Seejuures filmi reklaamimisel võib tarvitada ainult linastamisloas tähendatud nimetust ilma kõrvalnimetuste ja lisanditeta. Nii näiteks ei saa enam filmi reklaamida „hooaja kõige erootilisema filmina“ j. m. s., küll võib reklaamis muidugi esineda filmi lühike sisu, näitlejate ja teiste asjaosaliste nimed jne. Filmi reklaamiks väljapandavad pildid ning reklaamplakadid nende väljapanemisel avalikul kohal peavad olema varustatud filmiinspektori pitseriga (Kinomääruse § 15). Filmi reklaamiks sisseveetavate filmiosade tsensuur teostub sisseveetavate filmide kohta ettenähtud korras (Kinomääruse § 13), järelikult peab nende linastamisel olema filmiinspektori linastamisloa, mida politseiametnikud tarbekorral peavad kontrollima. Üldiselt kohaldatakse kõiki filmi ja selle tsensuuri kohta kehtivaid eeskirju vastavalt ka filmi reklaamile (Kinoseaduse § 24). Filmi reklaamimise osas tuleb jällegi tähendada, et pealinn on rohkem filmiinspektori ja kino järelevalvet teostavate Siseministeeriumi ametnike silme all kui provintis, mistõttu eriti seal tuleks politseil kontrollida ka filmide reklaamimise asja.

Kinoseaduse § 34 järgi kinod on kohustatud võtma eeskavasse kodumaa kroonikat, mis kujutab Eesti tähtsamaid päevasündmusi või üldhuvitavaid nähteid poliitilisest, majanduslikust ja kultuurilisest elust või pilte eesti rahvast, tööst ja loodusest. Seejuures kino eeskavasse võetav kohuslik kodumaa kroonika moodustab kas ühe tervikulise filmi või koosneb mitmest filmist (Kinomääruse § 31); selle pikkus ei või olla alla 200

meetri, vahekirjad hulka arvamata (Kinomääruse § 33, RT 1936, 58, 507).

Kinode varustamine kodumaa kroonikaga on antud sihtasutisele „Eesti Kulturfilm“ (RT 1935, 41, 398).

Kui sihtasutis „Eesti Kulturfilm“ ei suuda rahuldada kinode nõudeid kodumaa kroonika suhtes, võidakse asendada kodumaa kroonikat teiste eesti filmidega, misjuures viimase pikkus peab vastama vähemalt kodumaa kroonika pikkuse alammäärale (Kinomääruse § 35). Filmispektori loal võidakse asendada kodumaa kroonikat sihtasutise „Eesti Kulturfilm“ poolt eesti filmide vastu vahetamise teel saadud välismaa kroonikaga (Kinomääruse § 36). Loetletud kodumaa kroonikat teiste filmidega asendamise korral peab asendava filmiga kaasas käima filmispektori vastav luba.

Kinod on kohustatud linastama nädalas vähemalt ühe kodumaa kroonika (Kinomääruse § 33 teine lõige, RT 1936, 58, 507); see käib kõigi kinode kohta, järelikult ka nende kohta, kus vaid üks päev nädalas korraldatakse kinoetendusi. Ja kuna Kinoseaduse § 35 teise lõike põhjal võivad kodumaa kroonika filmid tulla kordamisele samas kinos kohusliku kroonikana ainult filmispektori loal, peavad — kui sarnane luba puudub — ka ainult kord nädalas teotsevad kinod igasse eeskavasse võtma uue kodumaa kroonika.

Kinod on vabastatud kohusliku kodumaa kroonika näitamisest juuni-, juuli- ja augustikuus; kui aga kinod selle aja jooksul uusi kohuslikke kodumaa kroonikaid linastavad, on nad kalendriaasta ülejäänud osas vastavalt vabastatud kohusliku kodumaa kroonika näitamisest (Kinomääruse § 37). Sellekohase tunnistuse annab kinodele sihtasutis „Eesti Kulturfilm“.

Kodumaa kroonika näitamine on, nagu nähtub ülaltoodud eeskirjadest, kohuslik kinodele, kusjuures kinod maksavad iga kroonika eest 3—150 krooni sõltuvalt sellest, missugusesse järku need on arvatud. Seetõttu püüdsid kinod omal ajal kuidagi kohusliku kroonika linastamise kohta käivatest eeskirjadest mööda hiilida. Praegu seda ka provintsis enam arvatavasti ei juhtu, selleks on kaasa aidanud kahtlemata politsei valvav silm. Et kodumaa kroonikat ka edaspidi linastatakse seatud korras, selle järele tuleb politseil edaspidigi valvata.

Lõppeks juhin tähelepanu veel Kinoseaduse § 37 eeskirjale, mille järgi ärade ja ettevõtete reklaam-udupiltide või -filmide näitamine ei tohi kesta üle viie minuti ühel seansil. Selle eeskirja vastu kipub eksima mõni pealinna kino, seda enam, et selline reklaamimine on kinole õige kasulik tuluallikas. Publiku huvides, kelle kaitseks see eeskiri on antud, peaks politsei ka selle järele valvama, et äritsemise tahe ei saa võitu seaduse eeskirjade täitmise üle.

Politseiametnike Kogu jahi „Dagi II“ võidukäik rahvusvahelisel jahivõistlusil juubilar Gustav Reinans'u juhtimisel

10., 11. ja 12. juulil s. a. toimusid Tallinna lähel Eestimaa Merijahtklubi 50. aastapäeva juubeli võistlused kaheksas jahtide rahvusvahelises klassis. Võistlejaid jahte oli kokku 81 ja neist suurem osa välismailt, esirinnas soomlastega. B-klassis võttis osa võistlusist 11 jahti ja üks neist oli Tallinna Politseiametnike Kogu jaht „Dagi II“, mille kapteniks „vana viking“ — Tallinna 4. politseijaoskonna asjaajaja Gustav Reinans, kes võisteldes pühitses ka oma 30-aastase meresporti ja 15-aastase politseiteenistuse juubelit. Võistlejais temale olid: 5 — poola, 1 — soome ja 1 — läti jaht, ülejäänud olid Tallinna jahid.

Algased võistlused. Kolme võistluspäeva kestel puhus 5—7-palline tuul. Dagi II aga eelistab tuult võidusõiduks kuni 4 pallini; kuigi tuul oli märksa tugevam, kui see sobiv Dagi II-le, tuli siiski Dagi II kolmel päeval võitjate hulka, tänu kapteni ja meeskonna asjatundlikkusele ning heale võistlusinnule. Auhindadeks saadi kolm kristallkaravini.

Võistlused ei möödunud ka viperusteta, milledest õnneks pääses aga Dagi II. Nimelt kahel 5 m R klassi jahil murdusid suure tuule tõttu mastid, kusjuures üks rootslane sai raske peaju põrutuse ning paigutati Tallinna haiglasse. Peale selle juhtus veel kaks kokkupõrget eesti ja poola jahtide vahel.

Juubeli lõppvõistlusina oli ette nähtud võidusõit Tullinnast Haapsalus — „merespordi hälli“, kus kasvanud ja „merel hakanud kündma“ võiduka Dagi II kapten-juubilar G. Reinans. Haapsalu poole startimine algas 12. juulil kell 22.00. Kuna tuul oli vahepeal väibunud ja puhus umbes 3 palli kiirusega, siis sõit õõpimeduses lainete mängluses edenes üle lootuste hästi kuni Pakrini. Seal sai Dagi II kõva pagi vastase tuule ja üleval naeris vana täiskuu meeskonna russimist. Oli ränk tegu lisapurjede mahavõtmisega. Kui need koristatud ja grootpurje pind vähendatud, siis algas märg püksimine vastu tuult ja laineid edasi Osmussaare poole. 13. juulil kell 12.00 oli Dagi II suure edumaaga esimesena Haapsalus. Finiši kahurpauk tõstis veelgi meeskonna meeleolu, sest Dagi II oli esikohal oma klassis, samuti ka üldvõitja. Klassi auhinnaks saadi elektri-seinakell ja üldvõidu auhinnaks moodne fotoaparaat.

Järgmisel päeval oli kolmnurga sõit Haapsalu lähel. Soodsa tuule tõttu tuli Dagi II jälle esimeseks ja võitis hõbe pokaali. Sama päeva õhtul oli Eestimaa Jahtklubi juubeli pidustuste lõpp, koos kahe viimase sõidu auhindade väljagamisega. Dagi II kapten ja meeskond said suure aplausi osaliseks üldauhinna vastuvõtmisel.

15. juulil s. a. oli Haapsalu Jahtklubi poolt korraldatud rahvusvaheline võidusõit Haapsalu lähel, millest Dagi II ka osa võttis. Startis 15 jahti. See oli põnev ja närvekõditav sõit, kuna Dagi II tahtis võitjana jätkata esirinnas sammumist ja auhindade noppimist. Dagi II start

„Dagi II“ võidetud auhinnad

õnnestus hästi ja ta hakkas kohe vedama. Iga pöördemärgi juures õnnestusid suurepäraselt ka kõige raskemad manöövrid purjedega; samas aga tiksus kaks stopperit... meeskonna närvid on pinguli, nagu juhtiva jahi puri tuule pingutusel. Meeskonna pinget alandavad lained külma vee kompressidena, kuid siis ilmnes, et lühikesel vahemaal on kaotatud aega 2,5 minutit. Meeskonnast poliit. pol. van.-ass. V. Rõigas, kes kapteni parem käsi, arvab et ajakaotus tuli sellest, et kapten olevat „hüglama kooner mees...“ Kaotavad sekundid ning konkurendid lähenevad, kuid „mitte tolligi ei luhva“. Läheneb finiš, lähenevad konkurendid ja pinge on tõusnud kulminatsioonini. Viimati ometi „luhvab!“ Tasa on tehtud kaotatud aeg ja esimesena on Dagi II finišis. Kostab pauk ja kajakate parvena rutavad teised jahid Dagi II juurde ning kostab meeskonna juubeldusi. Dagi II on üldvõitja. Esimesi õnnitlejaid Dagi II pardal oli Lääne-Saare prefekt Kane, kes muide ka ise innukaid meresporti harrastajaid Haapsalus. Hiljem oli kapten Reinans'ul au vastu võtta ka Tallinna-Harju prefekti Reimo ja poola jahi „Admiral“ kapteni krahv Palavičini ja teiste õnnitlusi. Viimasega tutvus Reinans möödunud aastal Gdynias ning nüüd võitute puhul ja sõpruse tunnustamiseks vahetati klubi rinnamärke.

Samal õhtul oli auhindade jagamine Haapsalu kuursaalis, kus Dagi II kapten võttis vastu Haapsalu linnapealt dr. A. Alver'ilt Haapsalu linna karika ja hr. Aleks. Puhkilt „Väina karika“ ning klassi auhinna hõbepeekri. A. R.

Võitlus

UIMASTUSMÜRKIDEGA

ÄRITSEMISE VASTU

On andmeid, et 19. sajandi algul, Napoleoni sõdade ajal ja järgneva kolmekümne aasta vältel oli iga kalur Englise kanali ääres salakaubitseja. Paljud kogusid enestele sel teel hiigelvarasid, teotseisid kalureina edasi vaid oma tõelise tegevuse varjamiseks. Valitsusvõimud, kellele ülesandeks oli võitlus salakaubitsemisega, seisid kahe tõsise raskuse ees: esiteks, rannalinnade kalurid evisid nii kiireid ja võimsaid paate, et valitsusvõimud olid võimetud võitluseks nende vastu; teiseks, neis kalurikülades oli iga elanik salakaubitsejate poolt ja valitsusvõimude vastu.

Täpselt samasugune olukord valitses Egiptuse kõrbedes juba kolm-nelikümmend aastat. Peaaegu iga rändaraablane on seal salakaubitseja ja enamik neist evib erakordselt kiire „nagas'i“ — kaamel, kes ületab võimeilt valitsuse „kõrvelaeva“; on enesestmõistetav, et iga suguharu liige on liha lihast ja luu luust salakaubitsejatega ega ulata kunagi politseile avitavat kätt. Araablasel on, võrreldes mõõdukalt sajanüü katuriga, suureks hüveks asjaolu, et kaup, millega ta hangeldab, on kerge ja lihtsalt transporditav uimastusmürk, enamasti „hašiš“, mille 4—5-kilolisest pakist jätkub tuluks teenistuseks. Sootuks raskemas olukorras oli inglise salakaubitseja, kes pidi transportima raskeid kaupu, näiteks nõusid piirituse või viskiga.

Hašiš, mida teatavasti tarvitavad Niiluse oru elanikud, on kanepisaadusi, uimastusmürk, mis piibus suitsetatult või kohviga segatult junees mõjub ärritavalt ja uimastavalt, see tähendab: mured, häda ja väsimus kaovad, kogu maailm näib sootuks helgena ja igapäine elu rõõmsana. Järgmisel hommikul loomulikult järgneb suur kassi-ahastus, milline tunne on tunduvalt ebanugavam kui pärast šampanja või viski tarvitamist.

Hašiš mõõdukalt tarvitatuna sünnitab vähe kahju, kuid suured tarvitajad on saanud aja jooksul rängalt kannatada, sest see uimastusvahend kutsub esile nürimeelsuse, eriti raskeil juhtumel isegi nõdrameelsuse. Seepärast keelati sissevedu Egiptuse valitsuse poolt. Selle keelu tulemuseks oli see, et maailmasõja järelaastail hakkas igasuguseid „valgeid mürke“, nagu kokaiini, heroini jt. suurel hulgal maale valguma. Neid „valgeid arstimeid“ on tunduvalt kergem salakaubana sisse tuua kui hašiši, sest neil on suurem väärtus: ühest

väikesest pakikesest piisab selleks, et teha transport tulutoovaks. Enamik sellest salakaubaveost toimus kolme suurema Egiptuse sadamalinna kaudu. Kasutati ära kõik teed, alates lihtsast meetodist lasta pakike kukkuda üle laeva reelingu all ootavasse paati kuni pakikeste peitmiseni tavalise kauba sisse, mis läheb tollimisele. Heroiini varjati igas võimalikus esemes, laualast kuni saapakontsani, reisikohvrist kuni õllepudelini. Eriti häbistavaks juhtumiks oli ühe suurriigi konsulaadi ametniku vangistamine, kes tahtis Aleksandrias maanduda kullerikohvriga, mis ei käi tavalise tollikontrolli alla. Läbiotsimisel sisaldas kohver dokumentide asemel uimastusmürki. Säärase kuritegevuse vastu on äärmiselt raske võidelda, sest ühe väikese käsikohvri õnnestunud transpordist jätkub sellise suurlinna varustamiseks terveks nädalaks, nagu seda on Kairo. Teenistust selle äri juures suurendab pealegi veel mürkaine võltsimine boorhappe või riisitärklisega. Muide on see üks väheseid juhtumeid, kus võltsimine pole roim, vaid päris õigustatud teguviis! Äritsemine pandi lõppeks siiski seisma või õigemini viidi alla normaalsele tasemele. Teeneid selles on Kairo prefekt. Viimasele tehti ülesandeks luua sel alal kord majja. See mees tegi seda, mida enne teda polnud teinud keegi teine — ta astus Genfis üles ja ütles Rahvasteliidule kurba tõtt. Ta seletas siiralt, et teatavad riigid, kes ise pole langenud uimastusmürgi ohvriks, toodavad tohutul määral heroini ja kokaiini ning saadavad seda väikeriikidesse, vaatamata sellele, et nad seega viivad nende riikide elanikkonna põhja. Ta mitte ükski ei nimetanud nende riikide nimesid, vaid esitas ka vastavad dokumentaalsed tõendid. See oli väga piinlik juhtum, sest mees oma siiruses ei hoolinud korrektsust meetodeist, mis on tarvitusel Genfis. Pärast kaht-kolme külma ja varjamata tõe dušši astusid vastavad Rahvasteliidu liikmed samme uimastusmürkidega äritsemise vältimiseks.

Hašišiga salakaubitsemine jätkus. Katsed seda seisma panna osutusid katseiks veevoolu mulgaga tõkestada — vaevalt on üks nõrk koht kinni topitud, kui juba vesi teises kohas taas läbi murab. Egiptusele ta laialdaste ranna- ja kõrvepiiride tõttu on täiesti võimatu luua piirikaitse süsteemi. Nende katsete tulemuseks on kestev malmäng salakaubitsejate ja piiripolitsei vahel.

Kui Siinai poolsaare kõrvepolitsei oma kaamelitel muutub liig erkaks, lakkab seal vedu äkitselt, ilma et seepärast Kairo ja teiste linnade varustamine mürgiga jääks seisma, ning siis kuulub, et salakaubitsejate pere transpordib hašiši Akaba lahest purjepaatidel ning laadib poolsaare ninal ümber Suessi kalurite paatidele. Teisest küljest võivad ka väikesed aurikud toimetada

kaupa kõrvesse läänepool Aleksandriat ning anda selle seal edasi kaameliratsanikele. Ka võidakse kasutada ümberlaadimiseks mahajäetud soid Dammiette ümbruses, milleks need on eriti kohased.

Kui hašiši transporditakse mereteel, siis on see tavaliselt pakitud veekindlause kummikottidesse. Igale kotile on seotud külge väike soolapak. Sellel on järgmine otstarve: kui paati, millel on hašiši laadung, hakkab jälgima mõni ristleja või piirivalve paat, visatakse kaup üle parda; soolakoti raskus viib paki kohe põhja, kuid paari päeva pärast, kui sool on sulanud, tõusevad pakid jälle veepinnale ning korjatakse salakaubitsejate või nende käsilaste poolt kokku. Viimased on ümbruskonnas pidevalt valvel.

Põnevamad salakaubaveo-lood toimuvad enamasti Siinai poolsaarel, kus salakaubitsejad peavad vedama kaupa sadaviiskümmend miili läbi kõrve, mille pind on peamiselt räni- või paelagendik. Sellele lisandub kolmkümmend miili liivadüüne, mis ulatuvad vahetult Suessi kanalini. Märkaine tuleb Süüriast ja veetakse laevadel, autodel, kaamelitel või eeslitel Lõuna-Palestiinasse. Palestiina elanikud ise pole uimastusmürgi tarvitajad, seepärast ei häiri see kaubandus Palestiinat oluliselt. Selle maa politseil on alati palju tööd ning seepärast on vaevalt loota, et ta tunneks erilist huvi ühe aine transpordi vastu, mis pole määratud nende maa varustamiseks.

Organisatsioon, kes tegeleb hašiši salaveoga, koosneb kolme liiki meestest: „suurtest kaladest“, kes tollivad kauba ja finantseerivad äri ning lõikavad ka suurima osa tulust; keskmistest meestest, kes organiseerivad transporti ja palkavad araablasi, ning tavalisest kaameliratsanikest. Üksikud kaameliratsanikud, kes juhuslikult tabatakse, suudavad võib-olla mõnikord reeta keskmisi mehi, mitte kunagi aga suuri rahatuusaid, kes seisavad äri eesotsas. Seepärast jäävad ka organisatsiooni juhid peaaegu alati tabamata.

Põhja-Siinai araablased kannavad väga harva mingeid jalatseid, sest maapind, kus nad liiguvad, koosneb pehmest liivast ja savist. Äkki märgati, et suur arv süütu välimusega rändaraablasi, kes siirdusid Kantara juures parvega üle Suessi kanali, kandsid kõik väga elegantseid Damaskuses toodetud sandaale. Imetleti, imetlemisest mindi üle juurdlemisele ning lõppeks tehti kindlaks, et nende sandaalitallad ei olnud nahast, vaid eriti selleks vormitud hašiši lõikudest, mis kaalusid umbes 300 gr. Siit selgus, et mõne aja kestel iga jalaõuduga varustatud araablane, kes oli läinud läbi tollipunkti, oli viinud enesega kaasa ligikaudu 600 gr hašiši. Nähtavasti oletasid salakaubitsejad, et see trikk kestab kauem, kui see tegelikult kestis, sest veel aastaid pärast selle avastamist leiti tabatud araablaste juures mürki sandaalitallade näol.

Tänapäeval transpordib salakaubitsejate pere — kuni ühe uue, eriti rafineeritud meetodi lei-

tamiseni — uimastusmürke kaamelite abil. Öösiti liigutakse edasi, päeval aga peatatakse kusagil varjulises kohas, kus salakaubitseja laseb oma kaameli vabalt ringi lonkida, ise aga varjub sadula ja hašišipakiga pöösais. Kuna vabalt karjatavad kaamelid on Siinai poolsaare keskosas tavaline nähe, siis loodab ta, et tema kaamel loetakse ka nende hulka kuuluvaks. Selle vastu kõneleb tõik, et Siinai politseil on hea silm kaamelite suhtes. Ta tunneb ära salakaubitseja kõrgerassilise kaameli juba miili kauguselt. Kui juba selline loom avastatakse, uuritakse ta hoolega läbi, et teha kindlaks, kas ta turjal pole värskeid saduldamise jälgi. Kui need leitakse, otsitakse hoolikalt läbi kogu ümbruskonna pöösastikud, et avastada täiesti süütu välimusega, kuid hašišipakil istuvat härrat.

Sageli kasutatakse hašiši kohaletoometamiseks sootuks otsekohesemat meetodit: ujutakse lihtsalt hašišipakiga üle Suessi kanali. Need on eriti valitud mehed Arada suugarust, kelle „darak“ — piirkond ulatub kanali kaldani. Läbilipsamine Egiptuse rannavalve patrullidest, kes peavad valvama sadasid kilomeetreid pikka rannajoont, ei valmista neile erilist raskust.

Harilikult peidab salakaubitseja ennast kanali kaldale kuni möödasõitva auriku helgiheitja näitab talle koha, kus parajasti asub patrull. Teinud niiviisi kindlaks ohtliku koha, libiseb salakaubitseja vette ja ujub laeva kiilvees üle, kusjuures lainete loksumine summutab igasuguse heli, mis ujumise juures võib iganes esile tulla. H. N.—r.

Tartu-Valga prefektuuri politseiüksuste vahelised teenistusiseloomuga kuuveõistlused

18. juulil s. a. peeti Tartus Tartu-Valga prefektuuri politseiüksuste vahelised teenistusiseloomuga kuuveõistlused Politseiametnike Keskkogult välja pandud rändkarikale. Võistlusist võttis osa Tartu linna 2. ja 3. pol.-jšk., Tartumaa 1. jaosk. ja Mustvee jaoskond. Võitjaks tuli ülekaalukalt Tartu 2. politseijaoskond, omandades esmakordselt rändkarika Mustvee politseijaoskonnalt, kes seekord pidi leppima teise kohaga.

Ilm oli võistlusiks äärmiselt palav, mis ei jätnud mõju avaldamata täies rakmes sooritatud võistlustagajärgedele, kuid sellele vaatamata saavutati üksikuil aladel väljapaistvaid tulemusi.

Lahingkorras püstolist laskmises 25 meetritl 7 lasuga tuli esikohale Tartu 2. jšk. van.-kordnik J. Niilus 46 silmaga. 100 m jooksus rakmes ja 30-kilogrammiline liivakotiga tuli esimeseks 2. jšk. konst. E. Kink, ajaga 15,3 s., ja teiseks 3. jšk. konst. K. Kallas, ajaga 15,7 sek. Granaadiviskes võitis konst. E. Kink 49 m. teiseks jäi 2. jšk. kordn. Kirss 46 meetriga. Teivaskaugushüppes tuli esimeseks jällegi konst. Kink 6,8 meetriga.

Teatejooksu 3 korda 100 meetrit ja rännakvõistluse võitis Tartu 2. jaoskonna meeskond vastavalt aegadele 41,4 ja 24 min. 13 sek.

SÜÜTEOPAIK

ja selle lähem ümbruskond jälitamisevahendina

Süüteo toimimiskoht on moodses jälitamistehnikas omandanud tähtsa seisundi jälitamisevahendina süüteopaiga ja süüteo toimija vahel. See side seisneb eeskätt ühenduses süüteo toimimisega. Käesoleva kirjutise eesmärgiks ongi juhtida tähelepanu ametnike eksimusile, mis esinevad süüteo jälitajate ametnike juures süüteokoha suhtes.

Süüteokoha tähtsust hinnates on süütegude jälitamisel kujunenud vastuvaidlematuks nõudeks alustada jälitamist süüteokohalt, toimida seal vaatluse selgitavate andmete hankimiseks ja vajaduse korral jäädvustada need vaatlusprotokolliga edaspidiseks kasutamiseks. Ei ole vist praegusel ajal enam sellist politseiametnikku, kes jälitamist toimib ainult kantseleis. Iga ametnik peaks oma kohuseks võtma ära käia süüteokohal, koguda seal andmeid ja kohal vaadata, mida silm leiab kasutamiseks süüteo edaspidisel jälitamisel. Leidub tegelikult üksikuid ametnikke, kes on süüteokoha vastu ükskõiksed, kas hooletuse tõttu või mõnel muul põhjusel, kes käivad küll kord kohal, kuid edaspidisel jälitamisel unustavad süüteopaiga üldse. See ei ole õige. Süüteopaik on selline jälitamisevahend, mida ei tohi jälitamise kestel unustada, vaid seda tuleb korduvalt arvestada, et saavutada jälitamisel õigeid tulemusi ja et sellega avastada süüteo toimija.

Teatava protsendi süütegude mitteavastamisi võib julgelt kirjutada süüteopaiga unustusse jätmise arvele. Tavaliselt öeldakse süüteo mitteavastamisel, et avastamiseks puuduvad andmed. Sageli puuduvad need tõesti, kuid mõnikord on need jäänud avastamata jälitaja poolt süüteokoha unustamise tõttu.

Milles seisneb süüteopaiga korduv kasutamine, millal seda teha, missuguseis asjus ja kellele on see kasulik?

On selge, et esialgse vaatluse toimimisel, eriti juhtumel, kui sel ajal puuduvad igasugused andmed süüteo toimijast, vahest ka toimimismotivideist, jääb mõnigi asi tähele panemata. Hiljem selguvad ühed kui teised asjaolud, mis ühenduses teopaigaga, ja need juhivad sinna tagasi. Need võivad tekkida tunnistajate kui ka kahtlusaluste ülekuulamisele, ja siis on asja huvides paratamatu vajadus minna teopaigale tagasi, kontrollida seal asjaosaliste seletuste selgitamiseks, kas selliseid asjaolusid seal on tegelikult, missugused need on ning otsida seega sealt tõendeid nende seletuste kinnitamiseks või ümberfukkamiseks. Võidakse väita, et tunnistajate ja kahtlusaluste seletuste kontrollimine teopaigal ja selle ümbruskonnas ei anna tulemusi, sest kui inimene on mõelnud välja mingi loo, siis on ta selleks ka

Pildimontaaž Narva-Jõesuu suvitajaist

Tartu-Valga prefektuuri politseiametnike vetelpääste- ja ujumiskursusel

ette valmistunud, on kohal hoolega järele vaadatud ja annab väljamõeldud seletuse kooskõlas teopaigal leiduvate asjaoludega. Üksikul juhtumel on see tõesti nii, kuid see ei tohiks vabandada teopaiga unustamist. Jälitaja peab alati oletama, et võib-olla ülekuulata ei käinudki kohaga tutvumas, või käiski seal, kuid see ei jäänud talle meelde või ei suutnud ta märgata iga pisiasja. Tegelik elu on näidanud, et enamjuhtumel see oletus on osutunud õigeks ja täiendav vaatlus asjaosaliste seletuste kontrollimiseks on annud soovitud tulemusi. Süüteo toimija suhtes on päevaselge, et ta tunneb teopaika ja et tema seletus peaks olema kooskõlas seal valitseva olukorraga. Peajoontes see ongi tegelikult nii, kuid iga pisiasja ei suuda temagi tähele panna ega arvestada. Pisiasjad ongi need, mida täiendaval vaatlusel tuleb otsida ja mis sageli aitavad jälitajat, kui ta oskab neid teopaigalt leida ja otstarbekalt hinnata.

On olemas süütegusid, mille toimimiskoht paistab esimesel hetkel nagu tähtsusetuna. Nende hulka kuuluvad kohtus valetunnistuste andmised. Kuid neiski süüasjus esineb kohti, mida samuti asja huvides ei tohi unustada, ja need on selle süüteo toimimiskohad, millest sai alguse valetunnistuse andmine, ja üldse kohad, mis on seos

ses valetunnistusega. Ka siin tuleks alati, kui selleks peaks tekkima vajadus, toimida vaatlus asjaosaliste seletuste kontrollimiseks. Kes seda on teinud, see teab, milliseid tulemusi sel on olnud ja jagab kindlasti minu seisukohta.

Et selgem oleks süüteopaiga tähtsus süütegude selgitamisel ja selle korduva kasutamise vajadus, toon mõned näited tegelikust jälitamisest.

Esimesena toon näite, kus süüteopaiga korduv kasutamine tunnistajate seletuste kontrollimise näol avastas süüteo toimija:

1926. a. suvel tapeti röövimise eesmärgiga N. vallas elutsev lesk taluperenaine. Tapmine toimiti vene vintpüssist eluruumes päevaajal, mil perenaine viibis üksi kodus. Esialgsel ülekuulamisel seletas sama talu karjatüdruk, kes tapmise ajal hoidis talu lähedal karja, et ta kuulnud talu suunast tumedat laskeriista pauku ja vähe hiljem näinud, kuidas keegi mees, püss käes, väljunud talu elamust ja joosnud üle õue lähedal asvasse metsa. Tema läinud koju vaatama ja leidnud perenaise tapetult. Talust püssiga väljunud meest kauge vahemaa tõttu näinud vähe, ei olnud teda tunnud ja arvas, et teda ka ettenäitamisel ei tunne. Teisi tunnistajaid ei olnud ning puudusid esialgu igasugused väljavaated süüteo avastamiseks. Jälitajaile näis karjatüdruku sele-

tus kahtlasena põhjusel, et ta ütles olevat meest näinud 200—300 m. kauguselt, kuid samas aga kirjeldas mehe riiete tunnuseid kaunis üksikasjaliselt. See vihjas väljamõeldud seletusele ja andis põhjust oletuseks, ehk on karjatüdruk ise „mängus“. Seda kinnitasid ka naabrite kahtlustused, mis vihjasid sellele, et tapmise võis toimida perenaise poeg koos karjatüdruga, et saada ise peremeheks-perenaiseks. Kahtlustuste kontrollimiseks võeti karjatüdruk uuesti ülekuulamisele, kuid ta jäi kategooriliselt eelmise seletuse juurde. Nüüd võeti appi süüteopaik ja selle lähem ümbruskond karjatüdruku seletuse kontrollimiseks. Nimelt lasti näidata koht, kus ta viibis paugu kuulmise ja mehe nägemise ajal. Julgelt näitas tüdruk koha kätte (näidatud kohale lasti tal minna, ilma et ta oleks saanud taluhooneid silmas pida) ja nüüd selgus üllatuseks, et sellelt kohalt üldse ei paistnud talu õu ega sissekäik majja, mis olid kõrvalhoonete varjus. Toas lastud vintpüssi pauk oli aga sinna kuulda. Kui tüdruk nüüd kindlaks jäi näidatud kohale, oli selge, et ta seletus ei vasta tõele, ja kui täiendava vaatluse tulemused temale teatavaks tehti ja teda täiendavalt üle kuulati, oli selle tulemuseks süüteo toimija selgitamine. Nimelt selgus, et tüdruk oli siiski laskeriista pauku kuulnud ja oli läinud tallu vaatama. Jõudnud õue, väljunud majast temale varem tuntud ja ühes külas üleskasvanud Nikolai R., kes tapmise ajal elas sealt umbes 25—30 km. eemal ja keda tüdruk juba mitu aastat ei olnud näinud. Karjatüdrkut nähes kokkunenud Nikolai R. algul ja küsimusele, mis ta toas tegi, vastanud küsitud, et tapnud perenaise ja võtnud raha ära. Tapmise ähvardusel sundinud ta tüdrukut asjast vaikima. R. lahkumise järele läinud ta tuppa ja leidnud perenaise tapetuna. Karjatüdruku seletus leidis kinnitust teistegi selgunud asjaoludega ja Ringkonnakohus mõistis R. tähtajata sunnitööle. Huvitav on siin märkida, et Nikolai R. riided vastasid sellele kirjeldusele, mis tüdruk andis esimesel ülekuulamisel tundmatu mehe riiete kirjeldamisel. Juurdlusel kui ka kohtus R. eitas tema vastu tõstetud süüdistust, kuid hiljem ajaistujana viis juhus teda kokku juurdluse toimijaga ja siis R. võttis õigeks eelnimetatud süüteo toimimise.

Oleksid jälitajad piirdunud esialgse vaatlusega (mida pahatihti siiski tehakse), oleks kindlasti seisnud nende arvel üks avastamata röövmõrv.

Teisena olgu toodud näide, kus süüteopaiga korduv kasutamine juba kahtlustatava isiku seletuse kontrollimisega viis süüteo toimija selgitamisele:

X. linnas elutsev August E. teatas politseijaoskonda, et tema naine, kellega elas lahus, tulnud tema korterisse ja toiminud seal enesetapmise. Politseijaoskonnas kuulati E. üle, toimiti

paigaline vaatlus ja juurdluse toimijale näis asi korras olevat. Juurdluse jätkaja kuulas August E. uuesti üksikasjaliselt üle, kusjuures ülekuulatatav andis kõigi asjaolude kohta täpse seletuse ja püüdis väita, et ikkagi tegemist on enesetapmisega. Selge pildi saamiseks teopaigast, läks juurdleja omakorda teopaigale täiendava vaatluse toimimiseks. Täiendaval vaatlusel ja katsetusil selgus, et August E. seletus naise enesetapmisest polnud kooskõlas teopaigal leidunud asjaoludega. See andis juurdlusele pöörde ja selle tulemusena selgus, et tegemist polnud enesetapmisega, vaid August E. oli ise naise tapnud. Kohus tunnistas August E. süüdi naise tapmises ja andis vastava karistuse.

Kolmanda näitena toon juhtumi, mis näitab, kuidas teopaik võib vastuse anda küsimusele, kas on tegemist avaldatud süüteoga või väljamõeldisega:

1924. a. detsembrikuu esimesil päevil (1. detsembrile järgnenud äreval ajal) teatas ühel ööl X. linna politseijaoskonda sõjaväes kingsepana teeniv E. S., et teda tahetud tappa laskeriistast läbi akna tulistamisega. Tapmiskatse põhjuseks tõi ette poliitilised motiivid — kommunistide mittesallivuse. Alustati juurdlus, toimetati sündmuskoha vaatlus ja esialgse juurdluse andmed näitasid, et oli tegemist tapmiskatsega. Puudus ainult süüalune, kelle selgitamisele ka asuti. Leidmata jäi kuuli tabamiskoht toas. Nagu juba tähendatud, olid nõuded teopaiga suhtes täidetud ja seda oleks võidud nüüd unustada. Ametnik, kelle ülesandeks jäi edaspidine jälitamine, pidas siiski tarvilikuks veel kord kohale minna, et oma silmaga teopaik üle vaadata, ja selle tulemuseks oli selgitamine, et tegemist ei olnud tapmiskatsega, vaid väljamõeldisega. Aknaklaas oli sellises seisundis, et see midagi ei öelnud, kuid „reetjaks“ sai vaskne teemasin, mis oli pikemat aega seisnud akna lähedal laual, seisnud seal ka laskmise ajal ja jäänud sinna liigutamatuks pärast laskmist. Teemasin oli kuulist läbistatud ja tunnused näitasid, et läbistamine oli tekitatud toast akna sihis väljajoosnud kuuliga. Edasi leidis akna lähedal aias lumeta külmunud maapinnal koht, kus kuul oli tabanud maad. Arvestades teemasinal leidunud kuuliauke, andsid need kuuli lennujoone toast läbi akna, aias leitud kuuli tabamiskohale. Kolmandaks leidis toas voodi all küljeli seisnud saapast suurekaliibrilise püstoli padrunikest, millel värsked püssirohusuitsu jäljed ja mille sattumist leiukohale ei teadnud korteriomani seletada. Neljandaks leiti samas korteris ahju pealt (lae ja ahju vahelt) „Barabellum“-süsteemiline püstol, mille kaliiber ühtus leitud padrunikestaga. Kui kirjeldatud asjaolud olid selgunud, võttis E. S. õigeks, et tegemist pole tapmiskatsega, vaid viinastunud olekus käsitse nud ta ettevaatamatult püstolit, millest tekkinud

Gaasiohtu

suurendavaid või vähendavaid tegureid

- Sõjagaasid võivad tekitada hirmsat paanikat
- Gaasioht sõltub tunduvalt ilmastikuoludest
- Otstarbekohase chituspoliitika ja plaaneerimiskavadega võib suuresti vähendada õhu- ja gaasiohtu
- Hea gaasidistsipliin on tõhusamaid tegureid gaasiohu vähendamiseks

Saksa sõjagaaside eriteadja R. Hansliani arvates tuleb pidada ajavahemikku 1920—1930 sõjagaaside osatähtsuse ülehindamise kümneaastakuks. Intensiivne propaganda sõjagaaside edaspidise kasutamise vastu ja poolt, mida arendasid nii patsifistlikud kui ka militaristlikud ringkonnad, kumbki oma huves, ühes mõninga mää-

lask, mis läbistanud akna. Et ta püstolit hoidis loata ja kartes, et lask võis väljas kuulda olla, äratada ametivõimude tähelepanu (oli ärev aeg) ja võib selguda tema süütegu loata relva hoidmises ning tõmmata temale ka poliitilist kahtlustust, mõelnud selle varjamiseks välja tapmiskatse. Tal ei olevat aga meelde tulnud kõrvaldada padrunkesta ja kontrollida, kas kuul tabas ka toas mingit eset.

On selge, et teopaiga unustamisega oleks püsinud praegu politseiametniku arvel üks avastamata tapmiskatse.

Selliseid näiteid, kus teopaik ja selle lähem ümbruskond otstarbekal kasutamisel on tagajärjekalt hõlbustanud süütegude avastamist, oleks tuua terve rida. Käesoleva kirjutise eesmärk ei seisa aga selliste loetelus.

Siit näeme, millist kasu võib anda süüteopaiga otstarbekas kasutamine. See pole kasulik ükski juurdluse toimijale, vaid ka kohtule asja arutamisel, ja kui juurdluse toimija jätab süüteopaiga kasutamata, siis tuleb see teha kohtul, asjast selge pildi saamiseks. Selliseid juhtumeid ei tohiks aga lubada, eriti nüüd, kus kehtiva KKS järgi politsei poolt toimitud juurdlusele on antud võrdne õigus kohtu-uuri ja eeluurimistoimikuga ja kui sellised puudused esinevad juurdlusis, sunnib see kohtuvõime andma halba hinnangut üksikute politseiametnike kui ka terve ametkonna tegevusest. Arvestades süüteopaiga tähtsust süütegude jälitamisel, ei tohiks jälitaja seda kunagi unustada teadmise, et kui ta seda otstarbekalt kasutab, kergendab see tema ülesannet jälitamisel ja kohtu ülesannet asja otsustamisel ning annab igal juhtumil kindla tagatise jälitatava süüdmuse õigeaks lahendamiseks.

rani liialdatud ennustustega uute sõjamürkide kohutavast toimest, ei jätnud avaldamata rahu- tuks tegevat mõju laiemale rahvahulgile. See- tõttu avaliku arvamus ja tõeolusid vähetund- vate rahvahulkade hirmutatud kujutelm manas esile võimatuid pilte gaasisõja koledusist, nagu poleks üldse mingit kaitset ega pääsu hirmsa- toimeliste sõjamürkide eest.

Meilgi leidsid vastuvõtlikku pinda liialdatud kujutelmad gaasisõja koledusist, mille tagajär- jel viimase ajani laiemais ringkonnas on säili- nud arvamus, nagu peituks järgnevate sõdade oht sõjagaases.

See arvamus pole päris õige. Ilma et tar- vitseks kalduda sõjagaaside ohtlikkuse hinda- misel ühest äärmusest teise, ei tohi unustada, et õhustründajal on võimalus valida hävituse ja terrori tekitamiseks peale sõjagaaside ka muid väga mõjusaid vahendeid.

Silmas pidades õhuvaenlaselt tõenäoselt ette- võetavaid ründevahendite ja -ainete mitmekesi- seid kombineerimisvõimalusi, ei saa vaadelda ühtki õhurelva tema ohtlikkuse hindamisel kui omaette võitlusvahendit eraldi teisist samas võitluses kasutatavaist relvist. Alati tuleb ar- vestada seda võimalikku ohtlikkuse piiri, mil- leni vaadeldavat relva võib viia teiste kaasabil või ümberpöörduvalt, missuguse ohtlikkuse piirini vaadeldava relva abil võib viia teisi.

Näiteks võib 1000 kg lõhkepommide läbi teki- tada kindlasti rohkem kahju kui 1000 kg sõja- gaasi läbi. Kuid kogukahju, mida võib tekitada 1000 kg lõhkepommide läbi, on kindlasti vähem kui näiteks 500 kg lõhkepommide + 200 kg süütepommide + 300 kg sõjagaasi läbi tekitatud kahjud.

Peamine oht peitub just vaenlase poolt osa- vasti valitud relvade kombinatsiooni läbi saavu- tatud ootamatu üllatuse demoraliseerivas toi- mes rünnatavaile ja väga mitmekesiste ohtude ning kahjude üheaegses esilekerkimises.

Sõjagaaside moraalses toimes rahu- likele elanikele peitub oht, mida ei tohi alahin- nata. Moodsete sõjagaaside isa F. Haber tä- hendas sõjagaaside moraalsest toimest järgmist: „Olulisim sõjagaaside juures on see, et nende psühholoogiline toime inimesisse ja sensatsioon, mille nad kutsuvad esile, vahelduvad tuhande- kordselt. Iga muudatus muljes, mida tajub ni- na või suu, teeb rahu tuks hinge mõne aimamatu toime kujutelm läbi ja see on kurnavaks asja- oluks sõduri moraalsele vastupanuvõimele sel

hetkel, kus kogu tema vaimset jõudlusvõimet vajatakse lahingülesande täitmiseks."

R. Hansliani arvates muutub sõjagaasi psühholoogiline efekt tähtsusetuks sel hetkel, kui sõduril kaob igasugune kindlusetuse tunne mürkgaaside suhtes kõrgevõimse gaasitorbiku ja põhjaliku gaasidistsipliini omandamise tagajärjel.

Juhtivate eriteadajate arvamus järgi osutuvad inimkahjud hästi ettevalmistatud ja gaasikaitsmetega varustatud elanikkonnas üsna väikesiks. Seevastu võivad aga küllaldase ettevalmistuseta ja paanikasse sattunud elanike hulgas sõjagaasi kahjud olla väga suured.

Sõjagaaside kasutamise võimalused sõltuvad tunduvalt meteoroloogilistest tingimustest.

Tugev tuul, päikesepaiste, vihm, õhuniiskus ja soe ilm on ebasoodsad sõjagaaside tarvitamisel, sest neis tingimustes mürkaine haihtub ja laguneb kiiresti.

Seevastu kuiv, jahe, pilvine ja vaikne ilm on soodus sõjagaaside pikemaks püsimiseks maastikul ja inimeste elamisruumi kõrguseis õhukihtides.

Kui vaadelda meil valitsevaid ilmastikuolusid, siis peab ütleva, et sõjagaaside kasutamiseks ebasoodsaid aegu on meil aastas kaugelt rohkem kui soodsaid.

Sõjagaaside segunemist suuremate õhuhulkadega ja selle tagajärjel toimuvat mürkaine koondise lahjenemist allapoole mürkituskünnist kutsuvad esile õhukeerised, mis tekivad mitmesuguste õhumasside kokkupuutumisel.

Kui puuduvad õhukeerised ja tuul, toimub sõjagaasi pilve segunemine õhuga aeglaselt.

Eriti soodsad on sõjagaasi pilve püsimiseks vaiksed ööd. Öösiti jahtub maapind kiiremini kui õhkkond ja selle tagajärjel muutuvad maapinna ligidal olevad õhukihid külmemaks kui ülelised. Seda nähet nimetatakse inversiooniks. Inversiooni tagajärjel asetsevad madalamal külmemad ja seetõttu ka raskemad õhukihid. Seepärast on inversioonid väga stabiilsed ning summutavad vertikaalseid õhuvoolusid, mis võiks põhjustada sõjagaasi pilve haihtumist.

Gaasikaitse seisukohast soodsad alt üllesuunatud vertikaalsed õhuvoolused tekivad öösiti linna keskosas sel teel, et linna ümbrusest ja eeslinnast voolab külmem ja raskem õhk kesklinna suunas ja surub seal olevad soojemad õhumassid kõrgemale. Seetõttu on vaikselt õöl sõjagaasi haihtumise võimalus kesklinnas suurem.

Gaasikaitse seisukohast ei olegi niivõrd olulised üldised kliimaatilised tingimused mõnes laias piirkonnas, kuivõrd just mõne kitsama piirkonna kliimaatilised iseärasused ehk nn. mikrokliima.

Mõned, harilikus elus aja jooksul kergesti tähelepanevad asjaolud aitavad suuresti täiendada antud koha mikroklimaatilist pilti gaasikaitse seisukohast väga väärtuslike andmetega.

Enamvähem tähelepanelik kohalik elanik saab teada aja jooksul suure tuuletõmbusega ja tuulevaiksed kohad; samuti ka kohad, kus varased öökülmad tükkivad sünnitama kahju ja kus võivad tekkida ohtlikud gaasipesad. Samuti võib märgata pikaajalisel tähelepanelikul vaatlusel, et öösiti heinamaade ja soode kohal tekkiv udu alati mõnes kindlas kohas roomab üle heinamaad läbistava teevalli. Sama teed liiguks ka gaasipilv.

Mõnedes, eriti mereäärseis linnas valitseb aasta läbi kindel tuulesuund, mis on samuti tähtis gaasikaitse seisukohast, sest gaasiohtlikest kohtadest tuleb lahkuda vastu tuult.

Gaasioht on veel sõltuv mõningal määral maapinna reljeefist, taimekasvust ja veekogude rohkusest.

Vaikseil õil, samuti ka vaikselt, pilviseil päevil koguneb külmem õhk nõgudesse, kõrgendike veergele ja majade ning metsade ette. Sel korral, kui külmem õhk on mürgitatud sõjagaasega, tekivad eeltähendatud kohtades mürkgaasi pesad.

Tuulevaiksesse kohtadesse, nagu sisehoovesse, metsadesse, tihedasse võsastikku jne. tungib sõjagaas õige aeglaselt, nii et neis kohtades võib leida mõningal määral varju gaasipilve eest. Kui aga kord sõjagaas on tunginud sellisesse kohta, siis ei haihtu see seal enam nii kergesti ja selline tuulevaikne koht jääb püsima pikemaks ajaks ohtliku gaasipesana.

Hamburgi fosgeenikatastroofi puhul 1928. aastal sattus kaks päeva pärast gaasiõnnetust rütm huvireisijaid 18 km kaugusel Hamburgist asetsevas metsasalus fosgeenipilve jäänusesse. Mõned huvireisijad langesid juba minestusse. Nad päästeti vaid tänu sellele, et nende seltsilised ei kaotanud pead ja minestanud vastu tuult välja kandsid kätel gaasipilvest.

Väikesed veekogud ei takista gaasipilve liikumist. Suurem veekogu võib neelata täiesti vees lahustuva sõjagaasi pilve.

Gaasioht sõltub veel elukeskuste või linnaosade ehituslikust ilmast.

Tihedasti hoonestatud ja kitsaste ning kõvete tänavatega, sopiliste hoonetega ja kinniste sisehoovidega elukeskuses või linnaosis on sõjagaaside püsimise võimalus ja selle tagajärjel ka gaasioht kaugelt suurem kui hõreda ehitusviisiga, valitsevate tuulte peasuunis rajatud sirgete ja laiade tänavatega, avarate platsidega ja haljasaladega kohtades.

Asula õhu- ja gaasiohtlikkuse määramiseks annab H. Schossberger järgmise valemi:

$$L = \frac{dBv}{Fl};$$

L — asula õhu- ja gaasiohtlikkus, d — hoonetealune maa-ala ruutmeetreis, B — elanike arv 1 hektaril, v — hoonete suhtelised asetus-est tingitud lisategur, F — asula kogu maa-ala ja l — ehitustehnilisest kaitsevahendeist tingitud lisategur.

Linna ehituspoliitikat ja planeerimiskava ei saa teha sõltuvaks ainuüksi kodanliku õhukaitse nõudeist, vaid mõõduandvad on ka majanduslikud, tehnilised, sotsiaal- ja kultuurpoliitilised, tervishoidlikud jms. kaalutlused.

Ometi tuleb püüda tasakaalustada kõigi eelmainitud tegurite mõju, mis aitab rohkem ligineda õhu- ja gaasikindla linna ideaalpildile. See võib säästa suuri jõu- ja rahakulusid kodanliku õhukaitse organisatsioonide ja tehniliste abinõude arvel.

Gaasiohtu aitab tunduvalt vähendada elanike hea gaasidistsipliin, gaasikaitse varustus ja abinõude korraldus.

Üldiselt asetatakse sõjagaas ohtlikkusest lõhke- ja süütepommide taha kolmandale kohale. See on õige vaid juhul, kui on ülekaalus gaasiohtu vähendavad tegurid, eeskätt peab elanikel olema hea gaasidistsipliin ja küllaldaselt gaasikaitse varustust.

Osavus viib sihile

Ruumis peetavad laskeasjanduse tunnid muutuvad üksluiseks ja igavaks nii tunniandjale kui ka kuulajatele õpilasile, seepärast on vaja elustada teoreetilisi õppetunde. See on iga laskeala instruktoriga kohus. Ruumis peetavate laskeasjanduse õppetundide eesmärk on süvendada ametnikes relvade käsitsemiskust ning arendada relva käsitsemisel kiirust ja osavust. Sest pääseb edasi või jääb püsima see, kes on võimeline kiirelt ja osavalt käsitsema tulirelva.

Kiirust ja osavust saavutame vaid intensiivse tööga. Et senisest veel suuremal määral äratada huvi laskeasjanduse vastu, peab iga laskeõpetaja laskurite õpilast ka hingeliselt mõjutama, nii et viimases ärkaks teadmine, et ta kindla tahte juures võib saada heaks laskuriks.

Kuidas äratada õpilases huvi laskeasjanduse vastu, oleneb väga palju tunniandjast ja tunniandmise viisist, s. t. oleneb sellest, kuidas tunniandja on ise tunniks ette valmistunud ja kuidas ta organiseerib antava tunni. Peab pidama meeles, et oskus relvaga töötamisel omandatakse intensiivse harjutamisega, mitte aga pikkade sõnaliste seletuste kuulamisega. Seda Laske-eeskirja põhiolet peab silmas pidama, sest igas õppetunnis harjutuseks määratud aeg tuleb õpilasil võimalikult täielikult kasutada tegelikule harjutusele. Laskeõpetaja peab täielikult loobuma ühetoonilisest ja igavast Laske-eeskirja ettelugemisest, seda tehku õpilased kodus.

Laskeõpetaja-instruktor valigu Laske-eeskirjast mõned tähtsamad küsimused, mõned üksikud paragrahvid, ja väljudes valitud küsimusist, koostagu paarisõnaline teema. On teema koostatud, tuleb tutvuda põhjalikult kõigi küsimustega, mis on sellega seoses, ja kõik kogutud materjal kasutada antavas tunnis. Näiteks, on väga otstarbekohane relva materjalosa tunnis läbi võtta ka relva hooldamine. See teeb tunni huvitavaks ja mitmekesiseks. Kuidas seda siduda, see oleneb instruktoriga osavusest ja leidlikkusest.

Olles saanud sõjaväes ja politseis mitmesuguseid instruktorite kursusel vastavaid õpiseid, kasutan need ära allpool järgneva näitliku õppetunni koostamisel.

Teema: Politsei laskeõpetajate ettevalmistamine õppetunniks „Sihtimise harjutused nõelaparaadiga“. (PLE § 64, 65 ja 66.).

Tunni eesmärk ja ulatus. Õppetunni eesmärk on ette valmistada politseiametnikke-laskeala õpetajaid sihtimise harjutusiks nõelaparaadiga.

Sihtimise harjutused võetakse läbi kolmest laskmise põhiasendist.

Õppetunni organiseerimine.

Õpilased, kelledega käsitletakse tundi. NN prefektuuri politseijaoskondade laskeala instruktoriga ja nende abidega.

Tunni kestvus. 50 minutit.

Distipliini nõuded. Laskejuhataja-tunniandja nõuab käskluste eeskujulikku täitmist ja kindlat distipliini.

Õppekoht. X jaoskonna õpperuum.

Õppevahendid. Sõjapüss, lühendatud, kal. 7,62 mm ja nõelaparaat, lasketekk, märklehed vähendatud kujul ja rõhtnaelad.

Tunni sisu ja ajajaotus. (Allküsimumused)

1. Sissejuhatus. Tunni eesmärgi seletus . . . 3 m.
2. Nõelaparaat . . . . . 7 m.
  - a) Nõelaparaadi ehitus.
  - b) Nõelaparaadi tähtsus laskeasjanduses.
3. Nõelaparaadi käsitsemine . . . . . 12 m.
  - a) Nõelaparaadi ja sõjapüssi valmisseadmine õppetunniks.
  - b) Sihtimise tehnika nõelaparaadiga.
  - d) Tihendusildi hinne ja järeldused õpilase sihtimise vigadest.
  - e) Instruktori kohused nõelaparaadiga töötamisel.
4. Sihtimise harjutused nõelaparaadiga kolmest laskmise põhiasendist . . . . . 15 m.
5. Nõelaparaadiga sihtimise harjutustunni organiseerimine . . . . . 8 m.
6. Kordamine. Kokkuvõtt. Lõppsõna . . . . . 5 m.

Õpilaste asetus ja töökord allküsimumuste läbitöötamisel.

1., 2. ja 3. punkti käsitlemisel kõik õpilased istuvad.

4. punkti käsitlemisel teostada ühe õpilasega sihtimise harjutusi, kuna ülejäänud õpilased vaatavad pealt poolringis tunniandja ümber.

5. ja 6. punkti käsitlemisel kõik õpilased on joonel ühes viirus vabas püstiasendis.

Konspekt.

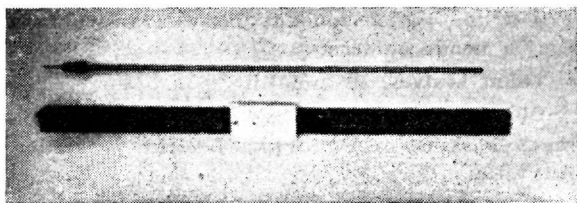
1. Seletus tunni eesmärgist.

Käesoleva tunni eesmärk on ette valmistada laskeasjanduse tunni instruktoreid. Tunni teema on „Sihtimise harjutused nõelaparaadiga“.

Tunnis võetakse läbi nõelaparaadi ehitus ja käsitsemine, sihtimise harjutused nõelaparaadiga ja selgitatakse, kuidas tuleb instruktoril organiseerida sellist tundi.

Nõelaparaat on võrdlemisi hea sihtimise oskuse kontrollimisvahend ja ka väga hea abinõu laskeosavuse arendamisel ja alalhoidmisel; see on parimaid abinõusid õpilase-laskuri enesekontrolliks sihtimisel koos päästmisega laskmise põhiasendeist.

Kuidas neid häid omadusi tegelikult rakendada, seda vaatleme tähelepanelikult käesolevas laskeasjanduse õppetunnis.

Joon. 1.

2. Nõelaparaat.

Aparaati, mida näete joonisel nr. 1, nimetatakse nõelaparaadiks.

a) Nõelaparaadi ehitus.

Nõelaparaat kujutab enesest vasest toru, mille sisse on asetatud kergelt liikuv, kahest osast koosnev terasvarb. Nõelaparaadi vasest torus oleva terasvarva pikema osa ümber on peenikesest traan-

dist spiraalvedru, mille üks ots on kinnitatud varva pikema osa külge, kuna teine ots toetub ümbritseva vasest toru esiotsa vastu.

Spiraalvedru ülesanne on hoida varb alati välis- ja sisepoolse külje vahel. Juhul, kui meie anname varvale mingi löögi või tõuke, siis liigub varb tõuke mõjul torust välja umbes 10—15 sm ja surub vedru kokku. Vedru surve aga ületab löögijõu ja viib varva tagasi oma algasendisse.

Vasest toru esiotsas on vasest näpitsmuhv, mis vintraua suuet ümbritseb teatava pingega ja ei lase nõelaparaati vintrauas liikuda. Näpitsmuhvi surve ümber raua suudme hoiab ära ka nõelaparaadi õõnest väljapõrumise.

Nõelaparaadi komplekti kuulub veel nõelaparaadi puust ümbrik. See ümbrik on avatav ühest otsast. Avausest asetatakse sisse täiesti töötamisvalmis nõelaparaat. Puust ümbrik hoiab ära igasugused aparaadi vigastused ja võimaldab kanda viimast, tekitamata rikkeid ja muid vigastusi aparaadile.

Puust ümbriku keskel ühel küljel on umbes 15 sm pikkune väljalõige, mille sisse on asetatud sihtimise märgi kummist alus. See alus võimaldab meil teha sihtimise harjutusi, tekitamata vigastusi nõelaparaadi terasvarva teravale otsale.

Puust ümbriku alumise otsa küljes on aas, mille abil riputatakse nõelaparaat seinale või vastava jala või puu külge nõutavale kõrgusele.

Märkleht sihtimiseks kinnitatakse rõhknõelaga või nõelaga kummist alusele. (Näidata õpilasele nõelaparaadi osi ja ka tegeffkku töötamist.)

(Järgneb.)

ÜLEVAADE

Eesti riigivõimude võitlusest

riigivastaste elementidega Vabariigi iseseisvuse kestel

1929. a. lõpu poole hakkas Eestisse valguma üha enam ja enam põrandaaluseid organisatsioonideid. Tekkisid: legaalse liikumise organisatsioonid, noorte organisatsioonid, maa-organisatsioonid, linnade organisatsioonid jne. Meestele tuli lisaks ka põrandaaluseid naisi, kes asusid naiste organiseerimisele. Kõik need tegelased võtsid oma asja tõsiselt ja asusid energiliselt tööle: muretseti hulk konspiratiivkortereid, organiseeriti põrandaaluseid kollektiive, loodi Tallinna linna kommunistlik komitee, asuti legaalse liikumise korraldamisele ja koordineerimisele ning alustati

uuesti tänavdemonstratsioonide organiseerimist. 1929. a. lõpul oli neil loodud siin põrandaalune kommunistlik noorsoo organisatsioon „Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu“ nime all. Tolle noorsooühingu tegevuskavas pidi olema: kõigi töölisnoorte võitmine oma rüppe, võitlus noortööliste ja maatööraha- noorsoo majanduslike nõuete rahuldamise eest, võitlus sotsiaalfasistide ja teiste vaenuliste noorsoo-organisatsioonide vastu ja võitlus tööliklassi kommunistlike võitlusorganisatsioonide loomise eest.

Samal ajal peeti omavalitsuste esinduskogude valimisi, mida kommunistid püüdsid kasutada laialdase kihutustöö tegemiseks. Püüti korraldada maksimaalselt avalikke kõnekoosolekuid ja

levitati salaja trükitud lendlehti ning igasugust kommunistlikku kirjandust palju sagedamini kui seda tuli ette eelmisel aastal. Valimisil esineti oma nimekirjadega, milledele anti mitmesuguste töölisrühmituste nimetused, et varjata nende kommunistlikku päritolu. Kohti esinuskogudesse saadi nende nimekirjade järgi võrdlemisi vähe, arvatud välja vaid Tallinn, kus 87-st linnavoliniku kohast kommunistid said 14 kohta. Teisis linnus ja maakonnis kommunistid ei saanud kusagil üle 3 koha.

Jaauanuaris 1930. a. sõlmiti Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu ja Vene Üleliidulise Kommunistl. Noorsooühingu Pihkva organisatsiooni vahel leping rahvusvahelise revolutsioonilise töö laiendamiseks. Lepingu järgi pidi Eestimaa Kommun. Noorsooühing võtma enese peale muu hulgas järgmised ülesanded: 1) jalule seada kõik „rüüstatud“ kommunistl. noorsoo-organisatsioonid ja tõsta oma liikmete arv aasta kestel kahekordseks; 2) pidada lakkamatut võitlust kodanlusega streikide näol ja muuta majanduslikud streigid poliitiliseks; 3) pidada armutat võitlust kõigi kodanlike noorsoo-organisatsioonide vastu; 4) luua põrandaaluste poliit-õppusringide võrk ning korraldada neis revolutsioonilise teooria ja leninismi tundmaõppimist; 5) luua kommunistl. rakukesi sõja- ja mereväes ning levitada seal illegaalseid kommunistl. ajalehti ja riigivastaseid proklamatsioone; 6) selgitada laialistele töölisnoorsoo-hulkadele vajadust muuta imperialistlik sõda kodusojaks jne.

Poliitiline politsei, jälgides pidevalt kommunistliku liikumise arengut, tegi märtsikuu algul 1930. a. kindlaks, et Eestis viibisid tol ajal 9 illegaalsel teel tulnud põrandaalust kommunistlikku organisatorit, neist 6 meest ja 3 naist. Samuti paljastati mõned konspiratiivkorterid, mida mainitud organisatorid kasutasid eneste varjamiseks.

Nende andmete alusel asus politsei 7. märtsil 1930. a. tolle kommunistliku organisatsiooni likvideerimisele, millest hargnes õige põnev sündmustik.

Valvates kommunistide konspiratiivkorterite ja põrandaaluse organisatsiooni kurjeeride järele, poliitiline politsei märkas Pärnu meesorganisatori rongileminekut ja vahistas ta sõidua ajal raudteevagunis. Mehe taskust leiti laetud püstol, mida ta ei saanud tarvitada vahistamise ootamatuse tõttu. Pealeselle leiti tema juurest veel mitmesugust kommunistlikku kirjandust, ajalehtedele määratud artikleid ja taskuraamat salakirjaga. Salakiri dešifreeriti, see aitas kaasa organisatsiooni edaspidisele paljastamisele.

Varsti pärast seda tabati Tallinnas konspiratiivkortereist kaks põrandaalust meesorganisatorit. Ühel neist oli laskevalmis kaks laetud revolvr, kuid kumbagi neist ta ei saanud tar-

vitada, kuna politseiametnikud olid tähelepanematult hiilinud korterisse ja said haarata ootamatult mehe kätest kinni. Ka selle organisatori juurest leiti rohkesti andmeid kommunistliku salaorganisatsiooni tegevusest. Selgus, et selle mehe ülesandeks oli noorte organiseerimine. Teine Tallinna organisator ilmus 13. märtsi õhtul ühte konspiratiivkorterisse, kus 3 politseiametnikku teda ootas, kuna korteripidaja oli juba varem vahistatud ja toimetatud politseisse. Tulija andis enesest märku ukse käeraua liigutamise, nagu selles asjas oli kokku lepitud korteripidajaga, mida teadsid ka valvelolijad politseiametnikud. Nad avasid ukse ja tõmbasid saabuja tuppa. Tabatud organisator hakkas vastu, tekkis vastastikune tulistamine, misjuures kommunistlik tegelane sai surmavalt haavata.

Selgus, et surmasaanud põrandaalune organisator oli omaaegne Riigikogu kommunistliku rühma liige Jürna, kes võttis aktiivselt osa 1924. a. 1. detsembri mässukatsest ja siis põgenes N. Venesse. Seal lõpetas ta Lääne Vähemusrahvuste Kommunistliku Ülikooli ja oli nüüd uuesti tulnud Eestisse juhtima kommunistliku organiseerimistööd Tallinnas.

Peale eelmainitud põrandaaluste organisatorite ei läinud korda teisi üle piiri tulnud kommunistlikke juhtivaid tegelasi tabada, küll aga vahistati paarkümmend kohapealset tegelast, kelledest suurem osa oli konspiratiivkorterite pidajaid, mõned kurjeerid, mõned kollektiivide liikmed jne.

Läbiotsimisel leiti kõigis paljastatud konspiratiivkortereis suurel hulgal mitmesugust kommunistlikku kirjandust, mis oli trükitud piiri taga ja oli salaja toodud Eestisse, ainult osa kirjutusmasinal trükitud ja paljundatud lendlehti oli valmistatud kohal.

Vaatamata sellele kõigele tabamatuks jäänud illegaalsed kommunistlikud organisatorid ei lahkunud Eestist, vaid jäid esialgu kohale. Kõigepealt tehti see kindlaks EKP Keskkomitee esindaja kohta, kellest eespool oli juba juttu. See mees oskas ennast varjata ja jätkas teotsemist — esialgu küll ainult „äraandja“ otsimisel. Märtsi lõpul 1930. a. selgus poliitilisele politseile, et too EKP Keskkomitee esindaja oli leidnud surmasaanud Tallinna organisatorile Jürnale asetäitja — ühe fanaatilise noormehe Paul Baumann, kes alles 1929. a. suvel vabanes vanglast, kus kandis karistust osavõtu eest kommunistliku salaorganisatsiooni tegevusest 1. detsembri mässukatse organiseerimise alal.

Baumann asus kommunistl. salaorganisatsiooni ülesannete täitmisele kohe pärast vanglast vabanemist, ja politseile sai teatavaks, et ta mitmel korral oli väitnud terroristlike aktide korraldamise vajadust. Neile kõnelusile ei osu-

tatud suuremat tähelepanu, kuna oli teada, et EKP oma programmiliselt põhilauseis ei pooldanud isiklikku terrorit.

3. aprillil 1930. a. pandi toime Tallinnas tänaval 3. diviisi ning Tallinna garnisoni ülema kindral J. Unti vastu atentaat, kusjuures revolvrikuuliga haavati teda surmavalt seljatagant. Saadud haavasse suri kindral Unt 7. aprillil 1930. a.

Sündmuse kohal toimetatud vaatlusel midagi ei leitud. Ülekuulatud tunnistajate seletust selgus, et kindral Unti tulistajaks oli keegi tundmatu keskmise kasvuga mees, kes kandis seljas tumedat palitut ja peas sonimütsi ning jooksis pärast tulistamist üle „Politseiaia” Tartu maanteele ja kadus seal rahva hulka. Veel selgus, et kindralit oli keegi tundmatu mees jälginud juba mõni päev enne atentaati.

Selle roima põhjuste selgitamisel osutus kõige tõenäolisemaks, et see pandi toime poliitilisel motiivil põrandaaluste kommunistide poolt. Seda seisukohta kinnitasid esiteks too meeletu viha, mida kommunistid väljendasid oma kirjutis Eesti riigi vastu pärast nende viimase salaorganisatsiooni paljastamist, ja teiseks nende otsesed ähvardused maksta veriselt kätte Jürna surma eest.

Politsei, asudes kommunistide suunas kindral Unti tapmise selgitamisele, tegi kindlaks, et EKP Tallinna uus organisator Paul Baumann kandis kindral Unti tapmise päeval musta palitut ja halli sonimütsi, kuna järgmisel päeval ta oli juba rietatud hallisse palitusse. Baumann musta palitut hakkasid tema kaaslased energiliselt peitma, viisid selle algul kõrvalkorterisse ja paar päeva hiljem hoopis linna teise serva. Baumann tabati ühest konspiratiivkorterist, misjuures selgus, et peale mainitud kahe palitu oli tal kasutada veel kaks isesugust palitut, niisiis kokku neli. Baumann juurest leiti mitmesuguseid kommunistliku salaorganisatsiooni peajuhil kirjalikke juhtnööre legaalse liikumise organiseerimisest. Baumann ettenäitami-

sel isikuile, kes nägid kindral Unti tapjat tänaval, need leidsid ta olevat sarnase roimaringa. Baumann ise eitas osavõttu roimast, kuid oma kuuluvust kommunistlikku salaorganisatsiooni ja Tallinna organisatoriks olemist ta ei salanud. Samuti võttis ta õigeaks, et sai kokku EKP Keskkomitee esindajaga paar päeva enne ja üks päev pärast kindral Unti tapmist, kuid need kokkusaamised olivat sündinud partei igapäevase töö korras. Ka edaspidisel politseilisel juurdlemisel ning kohtulikul uurimisel ei läinud korda kindral Unti tapjat vastuvaidlematult kindlaks teha.

Eelkirjeldatud kommunistide tegevuse uurimisel tehti kindlaks, et senini legaalselt teostatud Eesti Tööliste Partei, Tööliste Klubi Tallinnas ja Pahempoolsete Ametiühisuste Kesknõukogu olid pidevalt seisnud ühenduses Eestis teostatud kommunistliku salaorganisatsiooniga, kelle eesmärgiks oli Eesti iseseisvuse kukutamine vägivaldsel teel. Nad olid võtnud põrandaaluseilt organisatoritelt vastu juhtnööre ja korraldusi, millele järgi arendasid järjekindlalt Eesti Vabariigi iseseisvust eitavat propagandat ja ässitasid rahvast üles vaenule kehtiva riigi- ja ühiskondliku korra vastu ning organiseerisid rühmitusi vastavalt kommunistl. salaorganisatsiooni sihtidele. Kihutustöö tegemiseks andsid loetletud organisatsioonid välja ajalehti, brošüüre ja lendlehti, mis trükiti Kominterni Eesti seksioonilt saadud rahadega ja milledes leidsid avaldamist peamiselt põrandaaluste kommunistl. organisatorite kihutusartiklid ja -üleskutsed.

Kõike seda arvestades sulges kohtu- ja siseminister eelmainitud legaalsed kommunistlikud organisatsioonid. Samuti likvideeriti nende rühmad omavalitsuste esinduskogudes. Siis võeti sekvestri alla ja anti Tallinna Linnavalitsuse valdamisele „Tööliste Maja”, mis oli kogu aeg olnud kommunistide legaalseks kogunemiskohaks ja kus püüti rakendada ellu põrandaaluseilt organisatoritelt saadud juhtnööre ja korraldusi legaalse kommunistliku liikumise organiseerimise alal.

V. Tm.

**Tallinna
põllumajanduse
Näitus
3., 4. ja 5.
SEPT. 1938.**

TÄHELEPANEKUID Soome politseist

2

Juurdluste toimetamise kord Helsingi kriminaalpolitseis on järgmine: Korrapolitseis vastuvõetud avaldused saadetakse otsekohe kriminaalpolitsei osakonda. Kriminaalpolitsei osakonnas on rida ametnikke, kes tegelevad vaid avalduste vastuvõtmisega. Avaldusele tavaliselt kirjutab avaldaja ka alla. Vastavalt avaldusele koostab avalduse vastuvõtja raporti, märkides sinna, et see ja see kodanik ilmus kriminaalpolitsei osakonda ja avaldas sellest ja sellest kuriteost. Avalduse vastuvõtnud ametnik määrab vastavast rühmast 2 etsivat, kes asuvad kohe seda kuritegu jälitama. Kui avaldus on tehtud ajal, mil selle rühma kuritegude jälitaja komisсар on kohal, siis komisсар määrab ise detektiivid asja jälitama. Detektiividel ülekuulamise õigust ei ole ja nemad teostavad vaid otsimisi ja käivad esialgu kohe kuriteo kohal. Kui selgub kurjategija, siis teda ja tunnistajaid asub üle kuulama vastava rühma komisсар. Ülekuulatavate seletused märgib komisсар paberile ilma ülekuulatavalt allkirja võtmata. Ülekuulamise protokollid annab komisсар seejärel korrektori kätte, kes ülekuulamisel tehtud ütlusist sead korrapärase, loogilise ja lauseehituslikult ning keeliliselt õige jutu — seletuse. Seejärel antakse see ümbertehtud ja lihvitud juurdlus masinakirjutaja kätte, kes selle ümber trükitab mitmes eksemplaris. Neile kirjutab alla rühmajuh — komisсар. Viimane saadab ühe eksemplari politseimeistri juriidilisele abile, kes juurdluse omakorda läbi loeb ning selle siis esitab kohtuvõimudele. Teine eksemplar juurdlusest saadetakse prokurörile. Juurdlus peab toimuma kiire korras. Selgeil juhtumel linnades peab juurdlus olema valmistatud ning esitatud kohtuvõimudele hiljemalt 8 päeva (võrreldes meie nõudmisega, mitte just väga kiirelt) ja maal ühe kuu kestel. Vahistamise küsimuse otsustab juurdlust toimiv komisсар. Vahistamiseks ei ole vaja nõutada luba kohtuvõimudelt. Kahtlusalseid, kui juurdlus seda nõuab ja kui on põhjendatud kahtlus, võib kinni pidada kuude viisi (näiteks, kui tunnistajaid ei saada kiirelt üle kuulata nende elukoha mittedeadmise või kaugel elamise tõttu). Kohtu-uuriija instantsi Soomes ei ole. Kohtus politsei ei esine süüdistajana, vaid seda teevad prokurörid. Kui kurjategijat ei lähe korra avastada, siis üldse juurdlust ei toimita, vaid avaldus ühes kogutud andmetega jääb seisma kriminaalpolitsei osakonda. Kohtusse, nagu eel-

pool tähendatud, läheb raport ühes ümbertrükitud juurdlusega, kuid avaldus ja komisсari esialgsed ülekuulamise protokollid asetatakse kurjategijate isiklikku kausta, millest allpool. Kriminaalpolitsei osakonna ülem juurdlustega otseselt üldse ei tegele, ta on vaid asutuse üldjuht. Ta saab vaid avalduste vastuvõtjailt teatelehe, et need ja need isikud on teinud sellised avaldused. Iga tööpäeva hommikul rühmajuhid — komisсарid kogunevad kella 9-ks päälikö kabinetti ja raporteerivad, mis möödunud päeva kestel on juhtunud.

Üldiselt kestab töö kriminaalpolitsei osakonnas suvel k. 9—15 ja talvel kella 10—4. Öhtuti kriminaalametnikud ei käi asutuses, välja arvatud detektiivid, kes peavad käima vaatamas, kas neile on antud kiireid ja edasilükkamatuid ülesandeid.

Kriminaalpolitsei osakonna juures asuvad ruumid vahialuste kinnipidamiseks, naised ja mehed eraldi üksikkongides. Kongides on tsementnaril magamismadratsid. Vahialuste kambrite küllastamisel oli kinnipeetavaid kriminaalpolitsei osakonna järgi 26, neist üks naine.

Etsivätele tutvustatakse kurjategijaid selliselt, et kurjategijad asetatakse valgustatud ruumi ja etsivad vaatavad neid pimedast ruumist. Kriminaalpolitsei osakonnas peetakse kartoteeke tagaotsitavate isikute ja kuritegude läbi kadunud varade kohta. Kriminaalpolitsei osakonnaga ühenduses töötab tundemärkide büroo (tuntomerkitoimiston), kelle ülesandeks on kuriteokohata uurimine, kuriteokohadelt jälgede võtmine ja nende alalhoidmine, võrdlemine ja registreerimine, kurjategijate pildistamine, tundemärkide ja sõrmejälgede võtmine ja registreerimine aabestiku järgi. Samas büroos peetakse Helsingi kohta järgmised registrid, kartoteegid ja fototeegid:

1. üldregister kõigi registreeritud kurjategijate kohta,
2. fototeek — etsivätele kurjategijate pildide kaasaandmiseks,
3. fototeek — kurjategijate ülesvõtete ettenäitamiseks kahjusajaile,
4. näpujälgede kartoteek,
5. ühe-näpujälje kartoteek,
6. kahjusaaajate kartoteek,
7. otsitavate isikute kartoteek,

8. otsitavate asjade kartoteek,
9. kurjategijate pilkenimedede register,
10. kurjategijate eriliste tundemärkide register ja
11. kurjategijate talitusviisi register.

Eeltähendatud büroos hoitakse alal kurjategijate isikulehti, mis peetakse iga kurjategija kohta eraldi. Sinna märgitakse kurjategija kohta teated, tundemärgid, elulugu, elamis- kohad, sugulased, kokkupuute ringkond, varemud karistused, kellega koos vanglas istunud, kuriteo tegulaad ja kus kuritegu on toimitud. Selle isikulehe juurde on koondatud kausta kõik temasse puutuvad ülekuulamise protokollid ja muud dokumendid (komissaride poolt koostatud algjuurdlustoimikud). Tundemärkide büroo juures töötab oma laboratoorium ja fotoateljée. Viimases on märkimisväärne elektrikuivataja piltide jaoks, mis moodustab enesest pressi, mida soojendatakse elektriga. Selle tõttu on võimalik ülesvõtteid valmistada 20—25 minuti kestel.

Hoolekande osakonna ülesandeks on valvata üldise kõlbluse eest ja silmas pidada hulkureid, kellede hulka kuuluvad ka kerjused, muretseda teateid nende käitumisest ja toimetada nad läänivanglaisesse maahärra korraldusse pärast seda, kui neid on hoiatatud ja sellest hoolimata nad pole muutnud oma elukombeid.

Hoolekande osakonnaga ühenduses teotseb ka haigete osakond, kus hoitakse ajutiselt alkohoolikuid ja hullumeelseid. Hoolekande osakond toimetab nad haiglasse.

Passibüroo annab Soome kodanikele takistamatuse tunnustusi, mille omandamisel vaid maahärra annab välja välispasse. Passibüroo kontrollib kõigi Helsingi sõitnud välismaalaste passid ja peab selle kohta registreid. Büroos võetakse vastu ka välismaalaste poolt esitatud elamis- ja töölube, mis saadetakse sealt edasi maahärrale. Passibüroo valvab selle järele, et maalt väljamõistetud ka tegelikult lahkuksid Soomest.

Lükklemisbüroos peetakse Helsingi maa-alal lükklemisel olevate mootorsõidukite nimestikku. Büroo kohuseks on veel sõidulubade andmine ja äravõtmine. Lükklemisbüroo peab statistikat Helsingis juhtunud lükklemisõnnetusist.

Adressbüroo peab tähestikulist kartoteeki Helsingis elutsevate isikute kohta. Büroos on ka tagaotsitavate kartoteek. Samas isiku registreerimiskaardile on märgitud, kas isikul on autosõiduluba.

Uurimisbüroo toimetab politseilist uurimist enesetappisjuhtumitel, ettevaatamatuil õnnetus- ja surmajuhumitel. Büroo toimetab juurdlust tööõnnetusjuhtumitel, mil vigastus raske või mis lõppenud surmaga. Töökaitsekomissari, mõne teise ametiisiku või kinnitusseltsi nõudel tuleb

bürool juurdlust toimetada ka kergemal tööõnnetusjuhtumitel.

Alkoholiseaduse osakond valvab alkoholiseaduse täitmise järele.

Helsingi politseimeistrile alluvana teotseb veel 1931. a. asutatud 300-meheline liikuv politseikomando, asukohaga Helsingis. Selle komando tegevusalaks on kogu Soome ja ta allub vahetult siseministeeriumile. See komando abistab kohalikku politseid ühest politseirajoonist teise siirdudes suuremail rahvakogunemisel, üldises relvade jne. otsimises, loata alkoholi maaletoomise takistamises ja teisis politseiülesandeis.

Peale eeltähendatud politseiasutuste on Helsingis veel rikostutkimuskeskus — keskbüroo, kus on kartoteegid, fototeegid ja laboratooriumid kogu maa tarvis. Siin leiduvad kõik sama liiki registrid, kartoteegid ja fototeegid, mis loetletud tundemärkide büroo kirjeldamisel. Näpüjalgi on kogutud 1926. a. alates ning käesoleval ajal olevat seal üle 96.000 registreerimiskaardi ning fototeegis umbes 60.000 ülesvõtet kurjategijaist. Kurjategijate pildistamiseks on üle maa laiali jagatud politseivõimudele 85 pildistamisaparaati. Peale eelnimetatud kartoteekide on siin veel kartoteek kurjategijate vanglas ja vabaduses oleku kohta. Kurjategija ühest vanglast teise ülevõtmine on märgitud ka selles kartoteegis. Keskbüroo teeb politseilehe kaudu kõigile politseiasutusile teatavaks, kes millal vahastati ja mille eest oli vanglas. Keskbüroo juures töötavad oma laboratooriumid, mis on sisustatud ülesvõtetega seintel ja väärtuslike aparaatidega. Nii näiteks keemialaboratooriumis on valgustus-põletisaparaat, millega tehakse kindlaks metalli koosseis; siis kaalud $\frac{1}{1000}$ milligrammi kaalumismärkimisega, mitmesuguseid suurendusaparaate, mikroskoobe ja binokulaarluupe esemete ja jälgede suurendamiseks, võrdlemiseks ning samaaegselt pildistamiseks.

Optilise otsimise jaoskonnas on näha mikroskoop, mille abil väljalastud kuuli järgi tehakse kindlaks püssi liik ja firma. Samas on 150 püssi ja püstoli kirjeldust ning nende relvade kogu, et oleks võimalik leida väljalastud kuuli järgi püssi firmat. Samas on mikroskoobe mitmesuguste dokumentide võltsimiste ja märkide puhastamise kindlakstegemiseks. Teiste aparaatide hulgas on näha ka näpüjalgede ülesvõtmise aparaat, mis moodustab enesest lihtsa neljakandilise kasti, mis seest valgustatud käsipatareidega ning millele on kinnitatud fotolääts. Selle aparaadi kaudu, asetades seda jäljekohale (ka laua alla ja servale), on jälg valgustatud selgesti ja nähtav ning igasuguse välisvalgustuse juures tagab hea ülesvõtte, kusjuures pole karta, et jälje äravõtmisel see võiks rikki minna.

Keskbüroo seintel olevaist ülesvõtteist on nä-

ha, et kuritegude avastamiseks on võetud mitte ainult näpujälgi, vaid ka paljajala jälgi, nahk-, kujutud ja kummikinnastega tehtud jälgi ning riidemustri jälgi, millede võrdlemine on võimalik vaid mikroskoobiga. Huvitav ülesvõte oli ka puus oleva murdjälje ja peitli kõrvutamisest, mil puhul ainult suurendusabinõu abil tuli nähtavale, et jälg puus on just selle peitliga tekitatud. Ülesvõtteist oli näha, et mikroskoope on kasutatud veel kurjategijate riideist tolmumeija abil väljakistud tolmukübemete ja purude võrdlemiseks rahakapi lõhkumisel kapi seinte vahelt väljatulnud liivainetega. Samas keskbüroo laboratooriumis teiste järgede säilitamisabinõude hulgas oli „höbeneutraat“ vedelik, millega võetakse näpujälgi konarlikult pinnalt.

Uued politseikonstaablid saavad algõpetuse liikuvast politseikomandos korraldataval kahekuisel kursusel. Järgmine üldpolitseiõpetus antakse lüüanide politseiõppe kursusel, mis korraldatakse üks või 2 korda aastas igas lüüanis ja pealinnas Helsingis. Need kursused kestavad 7 nädalat, millest 6 nädalat on määratud teoreetiliseks õpinguks ja üks nädal praktiliseks harjutuseks kursuse linna politseiasutuses. Helsingis korraldatakse detektiividele kriminaalpolitsei osakonnas juures esialgne 2-kuine kursus. Vakantkoht kriminaalpolitsei osakonnas täidetakse korrapolitseist, kust ametnik võetakse esialgu katseajale, mis kestab 8—12 kuud, pannes teda esialgu töötama varguste rühmas. Kui mees osutab küllalt leidlikkust, püsivust ning hoolsust, võetakse ta vastu detektiiviks. Täielikum üldpolitsei õpetus antakse kogu maa politseile siseministeeriumile alluvas politseikoolis, mis töötab 2 klassiga. Esimene klass jaguneb 2 paralleelklassi, milledest üks on mõeldud korrapolitsei konstaablite ja teine kriminaalpolitsei konstaablite väljaõpetamiseks. Selle 4—5 kuud kestnud õppekursuse sooritamise annab õiguse saada revident- ja ülemkonstaablite kohtadele. 2. klassis antakse õpetust vähemalt 5 kuu kestel ja selle kursuse lõpetamisel on õigus saada alama politseiülema ja rajooniülema abi kohtadele.

Politseiülemate kohtadele ettevalmistava kooli sisseseadmine olevat püevakorral.

Hariduselt vastavaile ametikohtadele pääsemiseks peab rajooniülemail olema antud alam õigusteasuslik eksam või varem sooritatud alam administratsioonieksam või peavad olema juriidilise haridusega. Peab olema vähemalt keskkooli haridus. Rajooniülemate abid ja politseikomissarid peavad olema ka keskkooli haridusega ja peab antud olema kas juriidiline eksam või lõpetatud politseikooli kõrgem klass (2. klass).

Ülem- ja revidentkonstaablid peavad omama linnakooli hariduse ja olema lõpetanud politseikooli 1. klassi.

Vanemad konstaablid peavad olema rahuldava hinnanguga sooritanud lüüani- või linnapolitsei asutuse juures korraldatud õppekursuse. Noorema konstaabli kohale pääsemiseks on vajalik, et isik oleks lõpetanud ülema rahvakooli, teeninud sõjaväes sundaega või saanud kaitseleidus vastava ettevalmistuse osaliseks, 22—35 a. vana, hea tervisega, pikkuselt vähemalt 170 sm ning elukombeilt laitmatu. Üldiselt on nõutav, et ametiastmelt edasijõudmisel peab ametnik lõpetama vastava politseikooli klassi. Omab ametnik juriidilise hariduse, siis ei ole politseikoolis käimine nõutav.

Kes lõpetanud 2-kuise kursuse asutuse juures, võib saada etsivaks kriminaalpolitsei osakonda, kes lõpetanud politseikooli 1. klassi, võib saada ylitsivaks; kes lõpetanud politseikooli 2. klassi, — komissariks, kui sealjuures ametnikul on keskkooli haridus.

Kõrgemad politseiametnikud peavad olema juristid, kuid endisest ajast on teenistuses kõrgemal kohtadel ka mittejuriste, kuid sellelastu omavad nad väga suure kogemuste tagavara.

Kuritegevus Soomes aastate kestel olevat alanenud. Allpool järgnevad andmed, mis saadud Helsingi kriminaalpolitsei osakonnast, on 1936. a. kohta Helsingis, kus esimeses lahtris on märgitud kuriteo liik, teises — aasta kestel olnud selle liigi kuritegude arv ja kolmandas — avastamise arv.

1. mõrvu	2	2
2. tapmisi	4	4
3. tapmisi- ja mõrvakatseid	4	4
4. kaklusi, millele järgnes surm	5	4
5. surma põhjustamisi	20	19
6. näppamisi	1013	594
7. vargusi	2073	1151
8. sissemurdmisi ja murdvargusi	1284	557
9. teisi juhtunud vargusi	254	126
10. röövimisi	80	50
11. petmisi	856	601
12. võltsimisi	172	133

Üldse olevat 1936. a. umbkaudu tehtud 9000 avaldust ning neist umbes 3000 juhtumi kohta on toimetatud juurdused.

Helsingi politseiasutuste ametnike palgad on aastas:

1. politseimeister	Smk. 81.000
2. kriminaalosalonna juhataja	63.000
3. politseimeistri juriidiline abi	63.000
4. politseimeistri abi	63.000
5. käskudetäitja ohvitser	43.500
6. kriminaalosalak. juhataja abi	43.500
7. sekretär	43.500
8. tundemärkide büroo juhataja	33.000
9. uurimisbüroo juhataja	33.000
10. fotograaf	25.000

Matkamuljeid

merelt, suursadamaist ja Läänest

Suvine reisikiri meredelt, Hollandist ja Belgiast

1.

Mitte ainult meil, vaid ka läänepoolseil mail — Lääne- ja Põhjamere kaldail — oli tänavuse suve esimene pool viluvõitu, päikesevaene ja vihmahohke. Hollandis ei olnud viimase kümne aasta kestel nähtud nii tusast ja hallitaevalist juunit, seda alati nii ilusad tulpide, hüatsintide ja teiste lillede hiigelväljakute õitsemisaega, kus kogu Holland on nagu õitemeri.

Sama nukker ja jahe ilm oli olnud ka Belgias ning Saksas — ja alles juuli keskel pöördus sama ilusaks, nagu see on meilgi olnud juba mitmeid nädalaid, ja tundus põhjast tulnud matkajaile leitsakuna.

Karastav, ülilmõnus ja mugavalt puhkust-andev on pikem sõit s u d a s u v i s e l m e r e l. Ei ole siin tolmu, mis maal tüütab iga reisijat ja sõitjat nii vankril, autol, omnibusel kui ka raudteel. Pole siin ühtki sääske, kärbest ja muud tülikat putukat või roomikut, kes maal on nuhtluseks nii suvitajale kui töötajale kas rannas, metsa all või sädamaal.

Täisvärske, hapnikurohke ja soolahõnguline mereõhk, paitavalt mahe ja võidu päikesekiirgusega tungimas su ihhu, näkku, igasse nahaauku ja rakukesse. Rind tõuseb nagu julgemalt ja võimsamalt. Ahmid täite kopsudega seda kauni sūdasa-visu mere karastust ja tunned kuidas su linnaelust, talvest, askeldusist, seltskonnast ja tööst tüdimuseni väsinud ja pingutatud närvid paranevad ning karastuvad mitte ainult päevadega, vaid juba tundidega.

Muutud vallatuks ja kainelt rõõmsaks nagu noorur, kes elu pisirõõmusidki suudab võtta ülipühapäevaselt. Tunned energia, fantaasia ning parimate soovide tõusu; minister-ekstsellentsile ja direktorile, kes sind on saatnud sellisel teel komandeerimisele, soovid südamest edu ja head, just nii

11. vanem komissar	Smk. 36.000
12. noorem komissar	„ 33.000
13. ülemkonstaabel	„ 25.500
14. revidentkonstaabel	„ 24.000
15. vanem konstaabel	„ 22.500
16. noorem konstaabel	„ 19.500
17. erakorraline konstaabel	„ 16.800

Käskudetäitja ohvitserist allapoole teenistusastmes välisteenistuses kuni erakorralise konstaablini saavad 100 mk. iga kuu varustusraha. Vanusetasu makstakse 4% põhipalgast ja tõuseb iga 4 aasta järele ühe astme võrra, kokku 4 astet. Kui palk üle 30.000 Smk. aastas, siis tõuseb vanusetasu aste iga 5 a. järele, kokku 3 astet.

innukalt nagu mõni pai ristipoeg soovib elukulda ja toreduslosse heale ristionule, kes tuli ime-maitsvate kommidega.

Täiskuu hõbedajõgi südaõisel vaikselt merel, laevade, tuletornide ja kaugete randade tuled ääretult silmapiirilt, väsimatute kajakate lend päevast-päeva, vaba ja etikettide celarvamusteta olek laevalael, vahel ka lainetust, vihmasararat ja udugi — see kõik teeb sinust peatselt nagu uue inimese, kes jälle tahab ei tea kõik mis teha ja kes sageli end leiab tahtmatult tulnud igatsusvõimsailt unistusilt.

Sūdasuvine meri on võluv — — —

2.

Pikem välisreis, mis viib läbi mitmete maade ja rahvaste, suurlinnade ja suvituskohtade, kanalite ja külade, see annab igale kuhjaga uusi elamusid ja muljeid võõrast ja uudsest, imekaunist ja suurejoonelisest, heast ja halvastki. See on nagu uudiste ja uute teadmiste labürint, mis lühikese ajaga nagu küllusesarvest kuhjub su mällu ja hinge.

Iga matkaja võiks neist elamusist kirjutada pööbõpaksuseft. Ometi reisikirjale leitud kitsas

Korralvalvur „moodses Baabelis“ — Hamburgi lõbustuskohtade linnaosa St. Pauli peatänavas Reeperbahnil

Hollandi Veneetsia — tüüpilisemaid kanaleid Dordrechtis, Hollandi vanimas linnas. Selliseid kanaleid on väga rohkesti ka Amsterdamis, Rotterdamis ja Belgia suursadamas Antverpenis

ruum ei tarvitsegi seda taotleda. Ta nopib siit-sealt iseloomustavat ja uut — ja seda on südasuviseks reisivesteks küllalt. Peasi on, et muljed olgu siirad ja andmed õiged. Nüüdsel moodsel tehnikasjandil poleks menu ja kaalu vanal Krölovi aadlikul, kes omal ajal kaugelt tulles tahtis kõiki rabad juttudega majakõrgustest kapsapeadest ja muust, mis mujal kõik olevat imesuur. Head on palju võõrsil, kuid palju on seda kodumaalgi. Kogu maailm ei ole ühesugune — ja kõikjal on asju, mida maksab imestada ja millest võib ning tulebki õppida.

Vapralt kündis Eesti Laevaliinide A.-s.-ile kuuluv „Pearu“ Lääne- ja Põhjamere laineid, tungis Elbet, Maasi, Reini ja Scheldet pidi üles, viis Tallinnast Holtenausse, Hamburgi, Dordrecht, Rotterdami, Antverpeni ja tagasi. Vana merekaru ja kahe Vabadusristi ning mitme elupäästemedali kavaler kapten Peeter Kask koos energilise juhtkonnaga hoolitsevad „Pearu“ sõitude eest. Kolm nädalat reisi merel, sadamais ja mööda maad tähendavad kokku 3900 km meresõitu ja hulk sadasid kilomeetreid omnibusil, raudteil, elektritrammel ja jala. Iga meeter ja samm aga toob uut ja tähelepanavat.

3.

Sakslased võivad tõsiselt uhked olla oma Kieli kanalile, mis Põhjamerd ühendab Läänemerega ja on iga päev sadadele laevadele otsemaks teeks läänest itta või ümberpöörduvalt. Tehniliselt täiuslikult varustatud, eeskujulikult korrasstatud kallastega, võimsate sildadega ning raudparvedega ja täpse ametkonnaga on ta igale võõrale esimeseks näiteks Saksa korraarmastusest, organiseerimisandest ja tehnikakõrgusest.

Niivõrd suure tähtsusega kui see on sakslasile sõja korral, on see kullaauguks ka rahuajal. Tema majapidamise suurusest ja laevaliiklemise rohkusest annab tunnistust ainuüksi juba lootside arv. Kuna meil Eestis on kõigi sadamate kohta kokku 18 lootsi, neist Tallinnas ja Suuropis kokku 13, on

Kieli kanali teenistuses 180 lootsi, kes laevu võtavad vastu Holtenu ja Kieli ees ja saavad kaugele välja Brunsbüttelkoogi taha või vastupidi.

Saksa tööstuse, kaubanduse, laevanduse, organiseerimiskuse, kultuuri, kunsti, loodusilu ja korraarmastuse suurusest suudab usutava ja täiel määral läbilõikelise pildi anda Euroopa mandri suurim sadam Hamburg.

See 1,7 miljoni elanikuga suurlinn, millega läinud aasta aprillis ühendati endine vaba hansalinn Hamburg ja sellega ühtekasvanud naaberlinnad Altona, Wandsbeck ja Harburg-Wilhelmsburg ning rida aleveid, omab hiiglasliku sadama, võimsate sildade ja kraanametsade kõrval laialdasi parke ja iluväljakuid, suuri kirikuid möödunud sajandeist, hiiglaslikke moodse aja ehitisi, romantilisi vanalinna osi ja suuri ning rikkaid muuseume. Suurärde kauba- ja pangalossid, Alsteriäärsed luksurvillade linnaosad, toredad eraaiad, trammiliinide ja kõrgraudteede rägastik, maailmalinna vilgas ja kirju liikumine — see kõik annab mitmekülgse ja ereda pildi sellest Kesk-Euroopa ja Saksamaa värvavast maailma, mille kauba- ja laevade läbikäik on suurem kui kõigis teistes saksa sadamais kokku.

Hamburgis asub Euroopa ja kogu maailma suurimaid ja paremini korraldatud loomaaedu — Hagenbecki loomapark, mis sõja-, pärast sõja- ja inflatsiooniaastail küll kokku kuivas, kuid nüüd on paisunud jälle suureks ning täielikuks ja paljudel aladel suudab olla eeskujuks kõigile teistele. Sadasid laevu — nii ookeanihiiglasli kui ka vähemaid — liigub igapäev Hamburgi sisse või sealt välja.

Kümneid tuhandeid võõraid igast maailmakaa-rest — nii meremehi, kaubarahvast kui ka turiste — liigub ses hiigellinnas, kus ulualust leiab kõiksugust rahvast — usklikust mungast kuni müüdava tüdrukuni. Kõigi nende võõraste Mekkaks on õhtuti St. Pauli linnaosa, mille peatänaval Reeperbahnil ja muil tähtsamail tänavail on igas majas mitu kõrtsi, kabareed, kohvikut, õllepoodi, varieteed, kino või muud lõbustuskohta. Kaugete ja romantiliste purjelaeva-aegade meremeeste maail-

makuulsast kohtamispaigast on St. Pauli kasvanud lõbujanuliste moodseks rahvusvaheliseks kohtamiskohaks, kus tingel-tangli kära, elektri- ja reklaamtulede metsik valgussümfoonia, liiklemise tihedus ja kõiksugused inimtüübid sind üllatavad iga sammul ja veetlevad tühjendama oma rahakotti neis tuhandeis lõbustuskohtades.

Võib kujutleda, kuipalju on selles inimhõlbus ja lõbujanuliste seas tegemist kõigil eriharude poliitiseidel. Alates liiklemisjuhtidest kuni kriminaal- ja kombulspolitseiini on seal kõigil korralvalvureil külluses rasket ja keerulist tööd. Igasuguseid artiste, muusikuid, akrobaate, tantsitäre ja lauljaid on seal näha ja kuulda. Süüa, juua ja lõbutseda saab iga hinnaga. Mitte palju aastaid tagasi oli St. Pauli mitte ainult ööelu Eeden, vaid ka igasuguste roimade taimelava. Nüüd on see karmilt välja roogitud, sest Saksa moodne politsei oskab luua ja hoida korda.

Hamburg on rahvusvaheline suurlinn, kuid korra ja puhtuse mõttes puhtsaks pitsoriga. Tema järele otsustades on täiesti alusetu jutud, et Saksas on toiduaineist puudus ja et seal alati ning kõikjal kätt üles tõstes ning „heil“ öeldes tervitatakse, palju marsitakse, ainult igasugu mündreid näha on ja kõik komando järele käib. Elu keeb seal kiiret, kuid sama asjalikku rada, nagu mujalgi maailmalinnades. Kuid kõik on organiseeritud — iga eluala ja asi.

4.

Eri peatüki pühendan endisele Hamburgi apaššide linnaosale, mis asub vanalinna ja St. Pauli linnaosa vahel, sadama läheduses. Alles aastat viis tagasi valitses ses linnaosas täiesti omapärane elu. See ülikitsaste ja kõverate tänavatega vanade, kuni nelja- ja viiekordsete tuhandesopiliste majade, tagahoovide, keldriurgaste ja katusekambrite linnaosa oli nagu omaette maailm, kus valitsesid omapäraseid kombat, kirjutamata varga- ja roimaseadused, võimutsesid salabanded ja roimarite jõugud.

See oli täieline mineviku allilm, kus rüütliks oli roimar-gentleman ja kirikuks oli oopiumikelder või võltspaberite vabrik. Seal oli alalisi vergusi, kaklusi, tapmisi, rõõvimisi ja punaseid rahutusi. Sinna kaotati inimesi, seal tehti igale uusi pabereid ja maailma kõigi riikide võltspasse, sealt ei suudetud naljalt kedagi leida. Kahtlaste urgaste, lõbumajade, varaste ladude, keeruliste keldrite ja muu taolise labürinti. Isegi politsei julges sinna üksi ja relvastatult minna ainult päisel päeval. Üle 80 protsendi hamburglasist ei teadnud tolle linna käike ja elu.

Nii oli see Hamburgi apaššide allilm oma linnaosas elanud juba sadasid ja keegi polnud seda puhastada suutnud. Muutus tuli Hitleri võimule tulekuga. Viis aastat tagasi ühel heal päeval piirati see linnaosa 2—3000 SA-mehe poolt ootamatult sisse ja politsei asus põhjalikule läbiotsimistööle. Majast majja ja tänavast tänavasse otsiti läbi kõik elamud, kuurid ja muud hooned korstnaotsast kuni keldrisoppideni.

Leiti kõiksuguseid roimareid, tagaotsitavaid ja tundmatuid, väärtvarasid ja salatöö riistu. Leiti parajas eas mehi, kes polnud maailmasõdagi näinud ja keda polnud suutnud tabada ükski väejooksikuid otsiv asutus. Ümmarguselt 18.000 isikut vahistati ja saadeti vanglaisse või koonduislaagrisse. Täielik kord pandi maksma; urgaste, lõbumajade ja salaaride pidajad saadeti laiali. Ja paljud, kes „omarahva“ vangistamise või laiali- saamise tõttu jäid „tööta“, asusid ise mujale.

Puhastatud ja tühjendatud endine apaššide kvartaal on nüüd muutumas moodseks sadamamatöölise linnaosaks. Tühjadesse majadesse pandi elama sadamatöölisi. Aasta-aastalt on lammutatud vanu punkreid ja urkaid, millede asemele on ehitatud moodseid ühe-, kahe- ja kolmetoaliste väikekorterite töölistmajade blokke, kus igal korteril on vannituba, köök ja muud mõnused. Igal sadamatöölisel, kes seal elab, on korteris ka raadioaparaat. Kõik töölised on numbri all. Iga päev kindlail kellaaegadel antakse raadio kaudu teada, missuguseil numbrel tuleb kunas ja kuhu sadamaossa tööle tulla. Selle korralduse tõttu ei tarvitse töölisel igal hommikul ise minna mõnda sadamat tööd otsima ja ootama. Tuleb ju laevu mitmekesiselt — vahel mõnikümme, vahel aga mõnisada päevas. On siis tööd rohkem, kutsutakse kõik välja, on vähem, kutsutakse järjekorras.

Nii on kord ja julge organiseerimistöe teinud sellest Hamburgi endisest mülkast moodse ja sotsiaalselt hästi korraldatud töölislinnaosa, kuhu politsei ei tarvitse enam teha karistusekspeditsioone, vaid kus ta töötab moodse korralvalvurina ja kodanike abimehena.

5.

Maailmasõjas raskesti ja süütult kannatanud ning vapralt võidelnud Belgia väravaks laia maailma on 88 kilomeetrit merest eemal olev 600 tuhande elanikuga suursadam Antwerpen, kuhu sisse sõidavad ka suurimad ookeaniaurikud. Schelde jõgi on linna all veel pool kilomeetrit lai ja linn ise koos sadamaga, kuid ilma alveiteta on 8.650 ha suur.

See on meist pinnalt vähema riigi võimas suursadam hiiglaslike dokkidega, moodse ning hästi varustatud sadamaga, vanade ja rikaste muuseumide ja kirikutega, suurte ja kaunite ajalooliste hoonetega ning moodsete pilvelõhkujatega. Ta on rikka tööstusriigi Belgia kaubanduslik keskus, kus elu pulseerib moodse maailma võimsas tempos.

Tiheda ja kiire ühenduse tõttu on siit hõlbus sõita Flandriasse, et külastada kuulsat minevikuga ja kauneid linnu Genti, Brügget ja teisi, lehada rahvusvahelise kuulsusega Ostende plaazil või külastada maailmasõja-aegseid, juba rohtunud lahingvälju, milledest mõned musterkohad säilitatud täies metsikuses.

Paarikümne minutiga pääseb Antverpenist ka Belgia pealinna Brüsseli, mis on kuulus oma kaunite ehitiste, toreda lossiplatsi, vanade paleede ja hoonete, muinasjutulise õhtuse reklaamvalgustuse ja vaba elu poolest. Brüssel on maa poliitiline keskus, populaarse kuninga perekonna asukoht ja rikka väikeriigi kõigi alade keskuste ning peakontorite linn.

Belgias on igal sammul näha, et see maa on läbi teinud maailmasõja raske kooli. On näha mõndagi korraldamatut ja luitunut, invaliide ja vaeseid, väga palju mehi igasuguste sõjariistide ja aumärkide paelakestega nõõpaugus. Mundrid on praktilisema löikega ja lihtsamast materjalist, kui juba üle saja aasta mittesõdinud Hollandis, Rootsis ja Norras, kus mündrimehed on rohkem klanitud, viksitud ja mõjuvad operettlikult. Sõjavägi ja politsei on Belgias asjalik, mehise ilmega ning meile nagu lähedasem Hollandi omast. Sageli on näha ka maailmasõja ohvrite mälestussambaid, mis asuvad tähtsamail väljakuil ja platsidel, millede eest väga hoolitsetakse ja milledest tavaliselt mütsi maha võttes möödutakse.

Belglased on suured isamaalased. Neil on kuulsusrikas minevik ja nad on palju ja raskelt võidelnud oma iseseisvuse eest. Valusaks sisepolii-

Ülal va s a k u l: Toreengebouw — Antverpeni moodseim ja suurim pilvelõhkuja, 24 korda ja 87,5 mtr kõrge. Paremäl pool näha maja, kus asub Eesti peakonsulaat. Ülal keskel: „40.000 selle linna poega jätsid oma elu teie pärast 1914—1918“ — maailmasõja mälestussammas Hamburgis. Ülal p a r e m a l: Vana-Hamburgi tüüpilisemaid kanaleid — Steckelhornflet ja St. Nikolai kirik. All va s a k u l: Hitleri plats Hamburgis. Keskkel hansaajal ehitatud raekoda, maailmasõja monument. All p a r e m a l: Vaade Euroopa mandri suurimale sadamale — Hamburgile.

tiliseks küsimuseks on kujunenud võitlus kahe keele üheõiguse eest. Flaame, kellele keel on hollandi keelele umbes samalähedane nagu meie põhjamurre lõunamurdele, on 60 protsenti. Valloone, kes räägivad prantsuse keelt ja kes seni on valitsenud, on ainult 40 protsenti. Nüüd on üheõiguse seadused küll antud, kuid ühed ei taha vanast olukorrast mõistlikult loobuda ja teised on sageli liiaks käredate kiirustama.

Rääkisid sadamas selle üle kahe politseiohvitseriga, kes olid haritud ja sümpaatsed mehed, asjalikud ja äärmiselt viisakad. Arvasin, et kes võib küll olla erapooletum kui just kõrgem korraldus. Mõlemad muutusid aga üsna ägedaks Brüsseli keskvalitsuse suhtes, kes seadusi tahtvat paberile jätta. Niisiis keeletüli on haaranud ka ametkondi, ta on seega valus küsimus, millest aga maa ühtluse huvides peatselt loodetakse üle jõuda.

6.

Holland on kanalite, telliskivi, tuulikute, lillede, friisikarja, jalgrataste, jõukuse — kuid kõigepealt heade närvide ja rahuliku rah-

va maa. Ajal, mil mujal maailmas kõikjal vähe-mal või suuremal viisil rutatakse, sise- ja väliskriiside all kannatatakse, närveeritakse ja tülitsetakse, majanduslike raskuste all kannatatakse ning paljudes maades veel sõjatagajärgede all põetakse, elab Holland nagu teises maailmas.

Mitte seda, et elu ja töö Hollandis seisaks. See käib ja keeb oma rada, — aeglaselt, rahulikult ja ilma närveerimiseta. Juba üle saja kahekümne aasta pole Holland sõdinud. Ta on määraturikas asumaade riik, kelle valdused Malaias, Lõuna-Ameerikas ja mujal on emamaast nii pinnalt kui ka elanike arvult kümneid kordi suuremad. Need on rikkad asumaad, kust viljarikkuse ja imeodava tööjõu tõttu kõiki koloniaalrikkusi — suhkrut, kohvi, lõunamaa puuvilja, tubakat, kummi, õli, puuvilla, vürtse, kakaod, nahku ja kõike muud — saab imeodavalt. Ja seda juba aastasadasiid.

See kõik on pannud aluse Hollandi rasketele rikkusele. Eeskujuliku aiandus-, kaladus- ja karjasaaduste maana varustab ta pealegi naabreid ja kaugemaidki maid ning teenib ka sellega rohkesti.

Kõik töötavad seal rahulikult ja saavad head tasu. Kui sõita läbi Hollandi, siis näeb kõikjal rohkesti kirikuid, tööstusi, vabrikute korstnaid, ristirästi kanaleid ja laevamaste.

Holland on täishällide, punapõseliste laste maa. Tohtu palju on seal ka jalgrattaid, just nagu Taaniski. Töölisest, jäätisemüüjast ja kalanaisest kuni direktoriteni — kõik sõidavad seal jalgrattail, mis ei tarvitse kanda numbrit, mis on meilegi mõiste järele väga odavad ja kus sõitjal olgu taskus ainult jalgrattamaksu plakatike (2 kuldnat, s.o. EKr. 4.10 aastas). Tööaja lõpul liiguvad kõikjal jalgratturite hulgad — sõitjad mitmekesi reas, üksteise ümber kinni hoides. Hollandi rahvas on aastate kestel liiklemise algnõuetega nii harjunud, et seal võib rahvale juba lubada rohkemaid vabadusi liiklemise alal. Kõik on külmaverelised ja harjunud, nii ei juhtugi palju õnnetusi. Politsei töö on seal kerge ja eriti liiklemise alal eeskujulikult korraldatud.

Telliskivi — väikese formaadiline klinker — on

peamine ehitusmaterjal. Telliskivist on nii suured paleed kui ka kõik talumajad, kirikud ja terved linnad, sõiduteed ja maanteed, kõnniteed ja kanalite kaldad, eesaiad ja vundamendidki. Väga omapärane on vaadata neid nelja- ja viiekordseid telliskivist hooneid rohkete kanalite ääres suurlinnades Amsterdams ja Rotterdams ning vähemais — Dordrechtis, Delftis ja mujal — mis üks vähem, teine rohkem on vajunud viltu nagu Piisa torn. Kuid seal nad seisavad juba aastakümneid ja sadadid — materjal on hea.

Elu Hollandis on suitsetajal, puuviljasööjal, linase ja muu riide kandjal, masinate ja sõidukite omanikul odav ning väga mõnus, samuti nagu Belgiaski. Arimaana ja rohkete juutide tõttu püütakse aga igalt rohkem võtta, kui hiljem hinnaks selgub. Holland on kuningriik, kus demokraatlikud vabadused tunduvad vabariikidegi kodanikele liiaks avarad. Täissõnnud maa, õnnelik oma valgerassi jõus.

A.-I. „Pearul“, juulis 1938.

Meie juubilare

GUSTAV REINANS'U kahekordne juubel

Paljudest võistlusist osavõtja ja paljude väärivate auhindade omanik Gustav Reinans, kes nüüd pühitseb oma 15-aastase politseiteenistuse ja 30-aastase merespordi juubelit, on sündinud 12. augustil 1902. aastal Ridalas, köstri pojana. Varakult kaotas ta oma isa, jäädes orvuku. Lesk ema

kuue lapsega kolis Haapsalusse, kus noor Gustav hakkas juba viieaastasena sõitma merel, ise kombineerides voodilinaidest paadile purjed. Hariduse omandas juubilar Tallinna Reaalgümnaasiumis ja unistas meremehe kaugelest sõitudest. Kuid sellest tõmbas kriipsu läbi vabadussõda. G. Reinans astus 16-aastase koolipoisina vabatahtlikult Scouts-rügementi ja võttis osa labinguist, saades kolm korda raskelt haavata. Politseiteenistusse astus juubilar 1923. a. maikuu, algul Haapsalu politseiülema asjaajaja kohale, kust hiljem toodi üle Tallinna-Harju prefektuuri ametkonda, missugusel kohal teenib tänaseni. Juubilar on tuntud ja hinnatud kohusetruu, korraliku ja hoolsa ametnikuna.

Palju õnne ja edu töös ning edaspidistes saavutistes!

Asjaajaja K. LOOR 40-aastane

28. juulil s. a. pühitseb Tartumaa 1. pol.-jaoskonna asjaajaja Kristjan Loor oma 40. sünnipäeva.

Kristjan Loor sündis 28. juulil 1898. a. Luunja-Selgisel. Alghariduse sai Kokora ministereiumikoolis ja hiljem oppis Tartu Ühiskaubanduse ja Õhtugümnaasiumis.

Saksa okupatsiooni ajal viibis Venemaal, kust siirdus Eestisse tagasi 1919. a. lõpul. Eesti sõjaväes teenis II diviisi tagavarapataljonis, komandandi

komandos ja hiljem Tartu Maakonna Rahvaväe ja K. Liidu staabis noorema kirjutajana. Politseiteenistusse astus 16. aprillil 1923. a. Tartu linna 1. pol.-jaoskonda, kus 1. juulil 1925. a. määrati asjaajajaks samasse jaoskonda. 1. aprillil 1934. a. määrati Tartumaa 1. pol.-jaoskonda, kus ka käesoleval ajal asjaajajana teenib.

Peale oma otseste ametiülesannete võtab juubilar osa ka seltskondlikust tegevusest, olles kauemat aega Tartu Eesti Noorsoo Seltsi juhatusse liige ja esimees, ühtlasi teostes Tartu Politseiametnike Kogu meeslaulukooris ja Kaitseliidu V. V. malevkonnas. Samuti on juubilar tähelepanuväärseid tagajärgi saavutanud spordialal.

Oma teenistusosal tubli töömehena on ta lugupidatud oma kaasametnike kui ka kodanike seas.

Soovime juubilarile parimat tervist ja palju õnne edaspidiseks teotsemiseks.

Konstaabel J. LEMBER 15 a. politseis

2. aug. s. a. pühitseb oma 40. sünnipäeva Maasi rajooni konstaabel Juhan Lember.

J. Lember on sünd. 2. aug. 1898. a. Saaremaal Laimjala v. Hariduse omandas Kuressaare linnakoolis. Pärast kooli lõpetamist teenis 1917. a. Muhu-Väina kindlustuste kontoris asjaajajana. Okupatsiooniajal oli Loona vallavalitsuses sekretäri abiks, 1919. a. Eesti sõjaväes. Omab vabadussõja mälestusmärgi.

Politseiteenistusse astus 12. aprillil 1923. a., olles algul Läänemaal 42. rajooni ülema k. l., hiljem 30. rajooni ülem. Nii võib konst. Lember oma sünnipäeval tagasi vaadata ka 15-a. politseiteenistuse tähtpäevale.

16. apr. 1924. a. alates on ta Kuressaare jaoskonnas Muhu-Suure rajooni konstaabliks ja pärast politseikooli kõrgema klassi kava ulatuses eksami sooritamist Maasi rajooni konstaabliks, kus teenib praegugi.

Kaasametnike kui ka kodanike seas on konst. Lember oma vastutulelikkuse tõttu suutnud võita täielise lugupidamise ja poolehoidu.

Soovime juubilarile ka edaspidises töös ja elus õnne!

Konstaabel A. MITT'i
10 a. juubel

1. augustil s. a. pühitses Tartu 3. pol.-jšk. konstaabel Aleksander Mitt oma 10 a. ametijuubelit.

Juubilar sündis Tartus 8. veebruaril 1903. a. Gümnaasiumihariduse omandas Tartu Linna Õhtu-Ühisgümnaasiumis ja praegu jätkab õpinguid Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas.

Sõjaväes teenis Sidepataljonis, kus lõpetas õp-pekompantii ning ülendati n.-allohvitseriks. Politseiteenistust algas 1. augustil 1928. a. Viljandi-Pärnu prefektuuris kordniku kohustetäitjana. Politseikooli kõrgemasse klassi astus 1. septembril samal aastal, mille lõpetas 8. märtsil 1929. a. Teenistusse määrati konstaablina Viljandi-Pärnu prefektuuri, kust oma palvel toodi üle Tartu-Valga prefektuuri. Praegu teenib Tartu 3. pol.-jaoskonnas.

Juubilar politseiteenistuse kõrval innukalt võtab osa sportlikust tegevusest; ta on korduvalt olnud Eesti kiiruisutamise meister ning kõik Eesti kiiruisutamise rekordid on tema nimel; on olnud politseimeister poksis ja 5-e võistluses; praegu prefektuuri võimlemisinstruktor ja Tartu Politseiametnike Kogu Spordisektsiooni sekretär. Väljaspool politseiperet aastaid tegelnud sportliku organiseerimistööga ning on Akadeemilise Spordiklubi talispordi juhataja. Ka seltskondlikust tegevusest on Mitt osa võtnud.

Konstaabel AUG. SAARLA
40-aastane

2. augustil k. a. tähistas Rannu raiooni konstaabel August Saarla oma 40 a. sünnipäeva. Juubilar sündis 2. augustil 1898. a. Viljandimaal, Vastemõisa vallas. Võttis osa maailma- ja Eesti vabadussõjast, tehes kaasa lahinguid eeslinnil.

Politseiteenistusse astus A. Saarla Tartumaa 4. politseijaoskonda 1. jaanuaril 1921. a. kordnikuna, milliselt kohalt ta nimetati 16. aprillil 1921. a. konstaabliks Rannu rajooni. Ta omab Eesti vabadussõja ja Läti vabastamise mälestusmärgi.

Kohal on juubilar tuntud agara seltskonnategelasena, kes teotsenud omal ajal Rannu valla vab. tulet. üh. peamehena ja esimehena ning praegu kaasa töötab Rannu Muusika- ja Lauluseltsi juhatuses, olles ühtlasi liikmeks kohalikus kaitseliidus ja Rannu Laenu-Hoiu Kassas.

Palju õnne edaspidiseks tegevuseks!

Laeva raiooni konstaabel
JAAN TUSTI
50-aastane

Jaani Hansu p. Tusti sündis 1. augustil 1888. aastal Haaslava vallas. Teenis vene sõjaväes alam-lipnikuna. Võttis osa maailmasõjast ohvitseri kohustetäitjana, kus langes Taurogeni linna all haavatuna sakslaste kätte vangi. Vangist vabanenud, saabus Eestisse tagasi ja asus elama Laeva valda. Politseiteenistusse astus 14. detsembril 1918. a. militsionäärina Laeva valda, kus ka käesoleval ajal teenib konstaablina.

Teenistuse kõrval on Jaan Tusti agaralt kaasa teotsenud kohalikus tule-õhujõuühingus, isamaaliidus, piimaühisuses, turbaühisuses, Laeva Muusika-Laulu Seltsis ja kohalikus kaitseliidus.

Juubilar evib oma kohusetruuduse, otsekoheuse ja heasüdamlikkusega seltskonna ja kaasteenijate sooja poolehoiu.

Kaasteenijail jääb soovida juubilarile palju õnne, edu ja edasipüüdu teisel elusajandi poolel.

Ujumiskursus politseile Tartus

26. juulil s. a. lõppes Tartu ujulas kuus päeva kestnud ujumiskursus, mille ülesandeks oli ettevalmistada prefektuurile ujumisinstruktorid. Kursusest võtsid osa 12 konstaablilt ja mõned kordnikud. Esindatud olid kõik jaoskonnad ühe või kahe esinudajaga.

Kursust juhatas konstaabel Kurvits, kes lõpetas sel aastal ujumisinstruktorite kursuse Koitjärvel Arne Borgi juhatusel.

Lühikesele ajale vaatamata tehti tüsedit kood. Nii oldi igapäev vees kaks kuni kolm tundi, kuna teoreetilise osaga kokku töötati päevas neli tundi. Osavõtjad olid kõik edasijõudnud, seepärast oli ka edu suurem ja kursuse lõpetajad lahkusid vilunud ja lihvitud instruktoritena.

TOIMETUS JA TALITUS: Toompea loss, Tallinnas. Telef.: toimetus 471-90, talitus 448-92. Jooksev arve Eesti Pangas 543. Posti jooksev arve 377. Postkast üksiknumber 30 snt. **Tellimishind:** aastas Kr. 6.—, poolaastas Kr. 3.—, 60.—, 1/2 lk. Kr. 30.—, 1/4 lk. Kr. 15.—, 1/8 lk. Kr. 7.50. Välis- ja esimene sisekaas Kr. 100.—. Tagumine sisekaas Kr. 75.—. Pea- ja vastutav toimetaja: **A. Liit.** Tegev toimetaja: **H. Põldvere.** Väljaandja: **Politseiametnike Keskkogu.**

Söögisaal „KOIT“

Tallinn, Uus tänav 3, telefon 452-48.
Rikkalik valik maitsvaid toite.

Eesti Kunstimuseum,
Tallinn, Narva mnt. 4.

Avatud publikule: äripäev. k. 10—15, pühapäev. k. 11—15. Suvekuudel on muuseum avatud kuni kella 18-ni. Muuseumis müügil „Eesti Kunstimuseumi aastaraamat I“ ja valik pilt-postkaarte.

MIHKEL GRÜNER. Limonaaditehas.

Narvas, Uus liin nr. 65. Telefon 4-42.

Kõige soodsam ostukoht on

ALEKSANDER KURIGI

segakaupluses

Narvas, Pihkva tän. 16, telefon 3-44.

J. Jakovlev

Toiduainetekauplus

Narvas, Pihkva tän. nr. 9-a.

J. Neelmaa

Segakauplus

Narvas, Pihkva tän. nr. 41

S. Solovjev

Segakauplus

Narvas, Uus liin nr. 44

A. KUDRJAVTSEV, Antikvariaat

Narvas, Vestervalli tän. nr. 2 ja
Narva-Jõesuus, Vabaduse nr. 35

B. Zmitscherevsky

Moeäri ja töötuba

Narvas, Poetri pl. nr. 3.

B. Štock

Kondiitriäri ja kohvik

Narvas, Balti tän. nr. 10.

Peeter Heimann

„IDEAAL“

Narvas, Joala t. nr. 5. Telefon 3-92

A. Välba

Kirjutusmaterjali- ja mänguasjadeäri
Soodsam ostukoht Narvas, Joala t. nr. 4.

E. Aleksejev

Koloniaalkauplus

4 Jaani tän. nr. 13.

Mihail Nikitin

Mehaaniline mööblitööstus

Narvas, Uus liin nr. 53.

A. Apanansky

Kella- ja kullasepääri

Narvas, Hermannit. nr. 11. Telefon 2-26

J. Roletsky

Daamide ja härrade juuksetööstus

Narvas, Balti tän. nr. 8

E. SAPOLOTNI

Pagari- ja kondiitritööstus

Narvas, Posti tän. 57 ja 67

L. Finberg'i

äri Narvas, Joala tän. nr. 17, on Narvas vanim, asutatud 1870. a. Seal ostetakse kõige soodsamalt oma kaubad.

P. Roop

Pagari- ja kondiitriäri

Narvas, Joala tän. nr. 6.

M. Haerdinov

Riidekauplus

Narvas, Joala tän. nr. 10, tel. 1-24.

H. Vöhma

Kellade, kuld- ja hõbeasjadekauplus

Narvas, Joala tän. nr. 16, tel. 267.

Moe- ja pudukaubad

„KODUKÄSITOO“

Narvas, Joala tän. nr. 26.

Puusärgid ja matusetalitustarbed

R. Klaus

Narvas, Posti tän. nr. 73

Joh. Kalda

Haapsalu rätikute- ja pudukauplus

Narvas, Posti tän. nr. 67.

A. Säask

Jalanõudeäri ja tellimiste vastuvõtmine ja tööstus
Narvas, Posti tän. nr. 65

Riideäri

J. Laanemets

Narvas, Posti tän. nr. 57-a.

Pagari- ja kondiitriäri

L. Leppik

Narvas, Posti tän. nr. 53

A. Pallo

Daamide juuksetööstus

Narvas, Joala tän. nr. 16. Telefon 3-90

Mööblikauplus

A. Kärtner

Narvas, Posti tän. nr. 73

Pudukauplus
A. S. Sergučev
Narvas, Posti tän. 69

Pagari- ja kondiitriäri
O. Lauri

Narvas, Posti tän nr. 65. Telefon 409.

B. MOROSOV, Koloniaalkauplus

Narvas, Posti tän. nr. 55 ja
N.-Jõesuu, Vabaduse t. 23.

Naha- ja saapakauplus
A. Ohno
Narvas, Posti tän. nr. 51. Kõnetraat 1-53.

T. HINTSOV

Narvas, Salme tän. 7.

H. ZERN

Nöörid ja kalapüügitarbed
Narvas, Peetri plats nr. 6.

TALLINNA SIIDITÖÖSTUS
Kontor: Mundi tän. 3, tel. 472-37.

Hästi korraldatud restoran-baar „METROPOL”

Tallinn, Dunkri tänav nr. 4.

Telefonid: 434-65, 478-85/78

Kõik ruumid ajakohaselt remonditud

Muusika

Austavalt V. LAPIMAA.

Kabinetid.

A-S. NORMA

Narva mnt. 19.

TALLINN

Telef. n. 306-40

Plekist: Pakendid, karbid ja
litograafilised sildid.

Küllastades

Restoran „LOOTUST“

— Tallinn, S. Tartu 22, tel. 303-57 —
veendute, et seal naps on külm ja
suupiste maitsev

INGLISE MAGASIN

Valmisriided. Om. L. Sverdlov

Tallinn, Maakri t. 2. Telefon 301-63

MOTA AUTOÕLID

Tehno-keemiatööstus „Mota“
valmistab kõrgematele tehni-
listele tingimustele vastavaid
spetsiaal määrdeõlilisi auto-
dele, traktoritele jne. jne. jne.

Tallinn, Soo tän. 29 Tel. 468-30

A. LAU

Esimene savitööstus Eestis.

Tallinn, Paldiski mnt. 14, telef. 429-21.

Soovitab suurimas valikus igasugust ahju-
materjali, savinõusid, ahjusavi, isoleersavi
jne. suurel ja väikesel arvul. Võtab enda
peale igasuguseid ahjutõid linnas ja maal.
Töö eeskujulik ja kiire. — Täieline vastutus.
Hinnad ja materjal väljaspool võistlust. —

METSAÄRI

J. B. Goldberg

Tallinn, Luha t. 16, telefon 459-36.

*Müüb soodsate hindadega kõiksugu
ehitusmaterjale, nagu prusse, planke,
hõõveldatud ja hõõveldamata laudu.
Hõõveldatakse kõiksugu laudu ja liiste
tellimise peale.*

**T R Ü K I K O D A
RAAMATUKÖITMIS-
JA LINEERIMISTÖÖSTUS**

O.-Ü. HANSA

Söörensi 14. Telef. 429-13, Tallinnas.

AKTSIDENTS- JA RAAMATUTRÜKK
ÄRIRAAMATUD, ERIJONESTU-
SED, KULDTRÜKK, ILUKÖITED JNE.

BALTOLIN-

SILLAMÄE tehase toodang — võrdub parimale
välismaa bensiinile, sealjuures on aga ökonoomsem

Autoomanikud, tarvitage

BALTOLIN'i

ja Teie hoiate kokku!

Müügikohad Tallinnas:

1. Veneturg, Kalevi aia vastas
2. Balti jaama vastas

Müük suurel ja väikesel arvul üle maa **Shell Company** kaudu